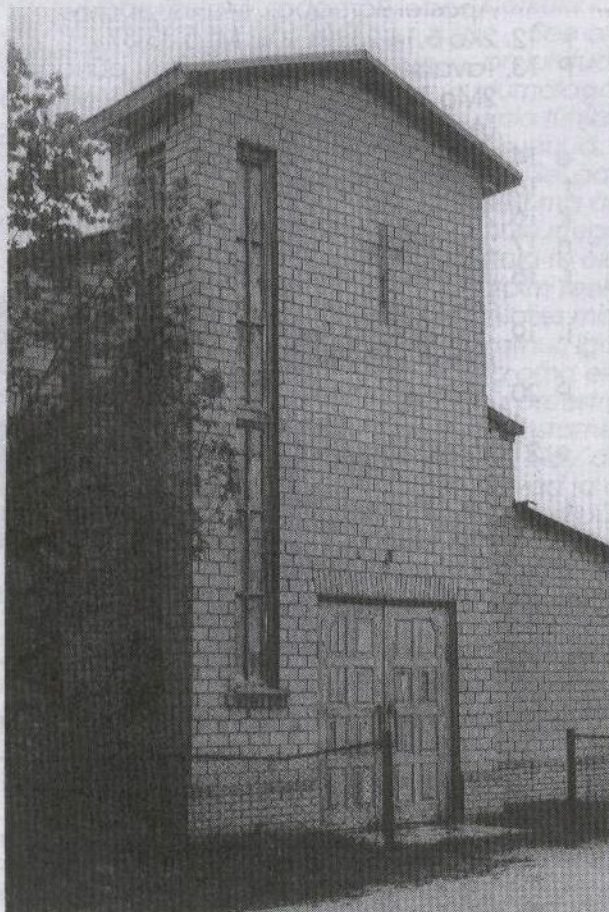


Kiriku Elu

Eesti katoliiklaste häälekandja

5&6/1993



Selles numbris muuhulgas:

- ✎ Narvas alustati taas katoliku jumalateenistuste pidamist
- ✎ Kas iga sõna evangeeliumis käib just Sinu kohta?
- ✎ Tšehhoslovakkia nunnade misjonilugu Eestis
- ✎ Kuidas ei pea ja kuidas peab austama pühi ingliseid
- ✎ Piiskop Profitličichi sõnum 60 aasta tagant

Kiriku Elu 5&6/93

Eesti katoliiklaste häälekaandja

Ilmus jaanuarist 1933 kuni juulini 1940.
Uuesti ilmub alates oktoobrist 1989.

Kalender ja lugemised	2
Piiskopi veerg	3
- piiskop Justo Mullor García	
Looja Vaimu imed	4
- piiskop Eduard Profittlich	
Tshehhi nunnade misjonitöö	6
Eestis 1936 - 1941	
- koostaja Toivo Reitalu	
Uskuda Kristusesse	14
- isa Mieczyslaw Malinski	
Eestist on sagedamini	18
Narvas käima hakatud	
- isa Rein Õunapuu	
Evangeeliumide aare	20
- isa Martti Voutilainen OP	
Mõtisklusi üksinduses	24
- isa Thomas Merton	
Gabriele Bitterlich,	26
inglimüstika ja Engelwerk	
- ülevaate koostas Ylo M. Pärnik	
Nõnda austame pühi ingleid	30
- paavst Benedictus XV	
Uudiseid katoliiklikust maailmast	32
Vatikani saatkond ja tindipott	35
Juuli kalender ja lugemised	35

Esikaanel: Luterlik kirik Narvas. Esifassaad.

"Kiriku Elu" nr 5&6 (133&134) 1993. Katoliku kiriku väljaanne.
Ilmub 12 numbrit aastas, vahelduva sagedusega.
Toimetaja preester Rein Õunapuu.
Toimetuse aadress: Vene tn 18 EE-0001 TALLINN
telefon +372 2 446367

Trükitöö: AS Terbo Ltd., Rävala pst. 8 TALLINN

Kalender ja lugemised

JUUNI

- t 1. Tobija 2,9-14,3,1a; Ps 112; Mk 12,13-17
Justinus, märter. Mälestuspäev.
- k 2. Tb 3,1-13,16-17b; Ps 25; Mk 12,18-27
Marcellinus ja Petrus, märtrid.
- n 3. Tb 6,10-12,7,1,7b-14,8,4-8; Ps 138; Mk 12,28b-34
Carolus Lwanga ja kaaslased, märtrid. Mälest.p.
- r 4. Tb 11,5-14; Ps 146; Mk 12,35-37
- l 5. Tb 12,1-15,20 Ps Tb 13,2,7,8; Mk 12,38-44
Bonifatius, piiskop ja märter. Mälestuspäev.
- P 6. PÜHIMA KOLMAINU SUURPÜHA.
2Mo 34,4b-6,8-9; Ps Tn 3,52-55; 2Ko 13,11-13;
Jh 3,16-18 (Norbert, piiskop).
- e 7. 2Ko 1,1-7; Ps 34; Mt 5,1-12
- t 8. 2Ko 1,18-22; Ps 119,129-133,135; Mt 5,13-16
- k 9. 2Ko 3,4-11; Ps 99; Mt 5,17-19
Ephraem, diakon ja kiriku doktor.
- n 10. KRISTUSE IHU JA VERE SUURPÜHA. 5Mo 8,2-3.
14-16a; Ps 147; 1Ko 10,16-17; Jh 6,51-59
- r 11. 2Ko 4,7-15; Ps 116; Mt 5,27-32
Apostel Barnabas. Mälestuspäev.
- l 12. 2Ko 5,14-23; Ps 103; Mt 5,33-37
- P 13. Tavalise liturgilise perioodi XI pühapäev.
2Mo 19,2-6a; Ps 100; Ro 5,6-11; Mt 9,36-10,8
(Antonius Paduast, preester ja kiriku doktor).
- e 14. 2Ko 6,1-10; Ps 98; Mt 5,38-42;
- t 15. 2Ko 8,1-9; Ps 146; Mt 5,43-48
- k 16. 2Ko 9,6-11; Ps 112; Mt 6,1-6,16-18
- n 17. 2Ko 11,1-11; Ps 111; Mt 6,7-15
- r 18. JEESUSE PÜHIMA SÜDAME SUURPÜHA.
5Mo 7,6-11; Ps 103; 1Jh 4,7-16; Mt 11,25-30
- l 19. 2Ko 12,1-10; Ps 34; Mt 6,24-34 Pühima neitsi
Maarja südame püha. Romualdus, abt.
- P 20. Tavalise liturgilise perioodi XII pühapäev.
Jr 20,10-13; Ps 69; Ro 5,12-15; Mt 10,26-33
- e 21. 1Mo 12,1-9; Ps 33; Mt 7,1-5 Aloisio Gonzaga,
pühendunu. Mälestuspäev.
- t 22. 1Mo 13,2,5-18; Ps 15; Mt 7,6,12-14 Paulinus No-
last. John Fisher, piiskop ja Thomas More, märtrid.
- k 23. 1Mo 15,1-12,17-18; Ps 105; Mt 7,15-20
- n 24. RISTIJA JOHANNENE SÜNNIPÄEV. SUURPÜHA.
Jr 1,4-10; Ps 71; 1Pe 1,8-12; Lk 1,5-17
- r 25. 1Mo 17,1,9-10,15-22; Ps 128; Mt 8,1-4
- l 26. 1Mo 18,1-15; Ps Lk 1,46-55; Mt 8,5-17
- P 27. Tavalise liturgilise perioodi XIII pühapäev.
2Kn 4,8-10,14-16a; Ps 89; Ro 6,3-4,8-11; Mt 10,37-42
Kyrillos Aleksandriast, piiskop ja kiriku doktor.
- e 28. 1Mo 18,16-33; Ps 103; Mt 8,18-22
Ireneus, piiskop ja märter. Mälestuspäev.
- t 29. APOSTLITE PEETRUSE JA PAULUSE SUURPÜHA.
Ap 3,1-10; Ps 19; Ga 1,11-20; Jh 21,15-19
Tallinna kiriku templipüha.
- k 30. 1Mo 21,5,8-20; Ps 34; Mt 8,28-34
Rooma kiriku esikmärtrid.

Juuli kalender leheküljel 35!

**Püha Aujärje saadiku
residentis Ballikumis**

Eesti apostellik administraator
Ülempiiskop Justo Mullor García
sekretär isa Mario Cassari
Antakalno 3, 2065 VILNIUS, Lietuva
telefon 8-0122-740066

**Tallinna p. Peetruse ja Pauluse
kogudus**

Vene tn 18; EE-0001 TALLINN
telefon 44 63 67
isa Rein Õunapuu

- P 10.00 poolakeelne missa
11.30 eestikeelne missa
E -
T 18.00 ladinakeelne missa
K 9.00 ladinakeelne missa
N 17.00 poolakeelne missa
18.00 eestikeelne missa
R 9.00 ladinakeelne missa
18.00 eestikeelne missa
L 9.00 ladinakeelne missa
18.00 ladinakeelne lauldav missa

Pärnu: Iga kuu 1. ja 3. pühapäeval
kell 16.00 eestikeelne missa Pärnu
Elisabeti (luterliku) kiriku kabelis.

Ahtme: Iga kuu 2. ja 4. pühapäeval
kell 16.00 poolakeelne missa kabe-
lis Sõpruse 82. (tel. 233 - 34 003).

Narva: Iga kuu 2. ja 4. pühapäeval
kell 18.00 ladinakeelne missa luter-
likus kabel-kirikus Kreenholmi 22.

Tartu p. Neitsi Maarja kogudus

Veski tn 3; EE-2400 TARTU
telefon 34 235
isa Väino Niitvägi

- P 10.30 poolakeelne sõna liturgia
11.00 eestikeelne missa
E -
T 18.00 missa
K 8.00 missa
18.00 roospärg
N 8.00 missa
18.00 roospärg
R 8.00 missa
18.00 roospärg
L 18.00 poolakeelne missa

tavaliselt on
missad ja roosi-
pärgapalvused
eesti keeles,
vastavalt olu-
korrale võib
keel muutuda

Valga: Igal pühapäeval kell 14.00
missa Jaani kiriku käärikambris

Tegeva armastuse saadikud

Endla 33-10, EE-0001 TALLINN
telefon 45 15 06
Ülemõde Stanislette

- K ja R 7.00 missa
P, E, K, R 18.00 adoratsioon
T, N, L 7.00 adoratsioon

Missale ja adoratsioonidele on kõik teretulnud

Piiskopi veeng ...

Armsad vennad ja õed,

mõne päeva eest jõudsin tagasi Roomast, kus ma kohtusin Püha Isaga. On meeldiv - ka vaimulikus mõttes - "näha Peetrust". Paavst mõtleb palju Balti rahvaste peale, kellega ta kavatseb kohtuda mõne kuu pärast. Johannes Paulus II on huvitatud nii meie üldinimlikest kui vaimulikest probleemidest, ja ta palvetab palju oma Eestit, Lätit ja Leedut hõlma-va pastoraalreisi vaimulike viljade eest.

Nelipühi on lähedal, sellepärast tahangi jagada teiega seda suurt muljet, mida avaldas mulle kohtumine Johannes Paulus II-ga - eelkõige kui Rooma piiskopi ja kiriku hierarhia kõrgeima aimetikandjaga, aga samuti näen ma temas "Vaimu inimest", inimest, kes on Vaimust inspireeritud. Kes temale läheneb, näeb enda ees isikut, kelle jaoks - hoolima-ta kõrgeist ametist - on Jumal esikohal mitte ainult teoorias vaid ka praktikas. Jumal tuleb tema jaoks enne kui ta ise, tema apostolaat, töö, pastoraalsed mured. Jumal hõlmab tema elust kõige rohkem aega, rohkem kui keegi või miski. Tundub - on lausa kindel - et Jumal rohkendab tema aega.

Iga päev pühendab Johannes Paulus II palju aega palve-le üksinduses. See omadus peaks olema iseloomulik igale piiskopile, preestritele, igale kristlasele. Paavst palvetab enne missat rohkem kui tund aega; pärast missat jääb ta tänupal-vesse paarikümneks minutiks. Päeva jooksul astub ta sageli hetkeks kabelisse. Ta loeb iga päev breviaari ja roospärga.

See on tegelikult normaalne, et paavst on inimene, kes on juhitud Vaimust nii vaimulikus elus kui otsustes. Ta oskab Jumalaga rääkida ja kõneleb Temaga tihti. Paavsti sõnad ei kõla tühjust, iga sõna kannab ellujuurdunud vooruse kehastust, Usupuud, mille viljadel on tema elu kaudu Kristuse hea lõhn.

Sel aastal ei õnnestu mul olla ühes teiga Nelipühapäeval, sest ma olen hõivatud paavsti reisi ettevalmistustega ja ko-hustustega, mida paneb mulle Baltimaade nuntsiuse amet. Kuid te olete alati erilisel minu palveis. Ma palun, et Püha Vaim teeks meid kõiki "Vaimumeesteks" ja "Vaimunaisteks". Alates minust endast ja teie preestritest nii Tallinnas kui Tartus, samuti igast meie kiriku liikmest, peab igaüks seadma Juma-la oma elus esikohale. Samal ajal ei tohi karta meie, piiskopi ja preestrite ees olla esimesed täitma kõike seda, mida meie jutlustame. Ma loen kuulutajate hulka ka ema Teresa õdesid, isa Guy'd ja sõpru Opus Deist, kellest ma tean, et nad palve-tavad ja oskavad aidata teisigi saama "Vaimu inimesteks".

Nelipühapäev oli eelkõige Püha Vaimu tungimine apostli-te ja Kristuse ema igapäevaellu. Igaüks nende seast mõistis, et Püha Vaim on nende elu mõte. Seades Jumala ja Tema tahte oma elu väärtussüsteemis esikohale, sai kõik selgemaks, niiõelda "väljakannatavaks": töö, perekondlikud kohused, suhtlemine teiste inimestega, isiklikud ja kodanikukohused.

Kas ma liialdan? Mõelge Nelipühile, mõelge paavstile, kes peagi meid külastab, ja te näete, et ma ei liialda. Meil kõigil on ees väärtused, mis tuleb avastada. Probleem on selles, et meil on alati kiire - liiga kiire, et sellele mõelda. Võib-olla tundub meile, et religioon on üks asi - talituste ja traditsi-onide rida. Kuid religioon on ju elu, mis on elatud isiklikus suhtes Jumal Isa, Jumal Poja ja Jumal Püha Vaimuga.

+ Justo Mullor García

20.5.1993

Looja Vaimu imed

piiskop Eduard Profittlich

Suvistepühad on Püha Vaimu ülistamise pühad. Tänu ja rõõmuga mõtleme Jumala Vaimu ülevale avaldumisele esimesel Nelipüha päeval.

“Loojaks Vaimuks” nimegab Kirik Püha Vaimu. Ja tõesti, Püha Vaimu tegutsemine tol Nelipühil oli loomistöö. Loodi uus maailm - üleloomulikkuse, armu ja jumalalaste maailm.

Muidugimõista on ka nähtav maailm Looja Vaimu imetegu. Sellest imest annab teada loomisluigi esimeses Moosese raamatus, kus on öeldud: “Alguses lõi Jumal taeva ja maa. Aga maa oli tühi ja paljas, ning pimedus oli sügavuse üle. Ja Jumala Vaim hõljus vete kohal.”

Püha Vaim oli see, kes kujuta elemendile kuju andis. Pühakiri võrdleb seda puhumisega, tuulega ja tormiga. Nii nagu tuul puhuma hakkab ja õhu liikuma paneb, nõnda õhkus ka Püha Vaim tema enese armastuse läbi alla, vaesesse, kujunemata maailma. Vaim andis mateeriale kuju, harmoonia ja ilu. Ta kutsus põhjatust sügavusest üles päikese, kuu ja tähed, taimed ja inimesed, pannes nii aluse maailma hiilgusele. Seitsme tööpäevaga viis ta täide oma töö, ja kui ta sellega valmis oli, sai ta rõõmsaks maailma ilu pärast, öeldes: “See on hea!”

Kirik nimetab Püha Vaimu “Jumala Sõrmeks”, sest ta sarnaneb

kunstnikule, kelle käsi vormitust ainekst meistriteose vormib. Imetlusega räägib laulik Jumala Vaimu imelisest tegutsemisest maailma koidikul: “Kui palju on Sinu tegusid, Issand! Kõik oled sa targasti teinud! Sina avad oma käe ja täidad kõiki hüvedega.” (Psalm 104).

Uskumatus on püüdnud salata Jumala Vaimu imelist osa loomistöös. Loomislugu Piiblis on püütud mitmeti arvustada. Aga eelarvamustevaba teadus on pidanud tunnustama neid mõistatusi ja saladusi, mida puht mehhaanilis-kausaalse looduse seletamisega ei saa kuidagi seletada. Räägitagu “seitsmest maailma mõistatusest” või “eluimedeist”, igal juhul ei saa ega tohi teadus eitada, et loomise puhul võib täheldada mingi saladusliku ja imelise teguri olemasolu. Inimvaim ei jää rahule, ega tõmbu tagasi kurva lause taha: “*Ignoramus et ignorabimus*” - “Me ei tea seda ega saa kunagi teada”.

Tõsiteaduslik suhtumine loomisse annab küsivale vaimule ammendava vastuse. Loomine saab võimalikuks kõrgema vaimu vältimatul sekkumisel. Maailmamõistatus ja eluime leiavad parima seletuse Püha Vaimu imelises loometöös. Tema seadis maailmakorra, pani looduse elama, hõljus tuulena sügaviku kohal. “Saada oma Vaim, ja maailm saab loodud.”

Loomisimele, maailma sündimisele, järgnes - siis kui aeg kätte jõudis - teine loomine: “Taevast tekkis kohisemine, nagu oleks tormituul puhunud, ja täitis terve koja, kus nad istusid. Ja neile ilmusid tulekeeled, mis jagunesid ja jäid igäihe pea kohale nende seast.”

Pimedusesügavikud olid ka toonases maailmas - vaimupimeduse, inimsüdame eksituse ja kõlvatuse sügavikud, nagu apostel neid oma kirjas roomlastele õudustäratavalt kirjeldab. Aga Püha Vaim asub oma seitsme vaimuanniga inimsüdamesse ja teeb seal imet. Ta täidab sügavikud, loob uue viljaka pinna - elu paremate idude jaoks, loob inimhinges uue armumaailma - Jumala üleloomuliku riigi. See, nähtamatu armumaailm ületab nähtava maailma nii ilult kui rikkuselt.

Uus loomine sai alguse apostlite südameis ja levis miljonitesse südamesse. Hoolimata vägikakavedamisest inimese mõistmatusega on Jumala Vaim andnud oma tööle imeväärse kuju. Ta on toonud esile kristliku maailma, kus päev päevalt saab tõeks see, mis on kirjutatud: “Sa läkitad oma vaimu ja lood, ning maailma pale saab uueks.”

Ka seda, teist Püha Vaimu imetegu on uskumatus salata püüdnud, kahelnud kristluse elujõus, Püha Vaimu imevääs, mis on inimkonna

kõrgele ülendanud. Aga võetagu nüüd kõik need kõlbelised ideed ja tarkus, mille inimkond just tänu ristiusule on saanud, ära üksikisiku, perekonna, ühiskonna elust, majandusest, riikide ja rahvuste kultuurist - ja järele jääb loom-inimene, kes oma kõrgemat mõistust ainult selleks kasutab, et olla loomalikum kui ükski loom. Võetagu maailmast Jumala Vaimu imeteod - ja see, mis üle jääb, on patu ja eksituse kuristik.

Ilma Jumala Vaimu kaasatöötamiseta on inimese süda "tühi ja paljas, ning pimedus on sügavuti tema sees". Aga Jumala Vaim ütleb taas kord: "Saagu!" ja pimeduse üle: "Saagu valgus".

Tema loob inimese hinge viljaka maa, laseb targata heal lõikusel, vooruse õitel ja heade tegude viljal. Ja ta loob kogu kõlbelise maailma oma armastuses ja headuses, tasaduses ja maheduses, kõlbelise puhutuse ilus. Tema laseb tõusta oma pühakute südameis eetilistel väärtustel ja seesmisel ilul.

Pühade sakramentide seitsmekordses armujões voolab Püha Vaimu vägi inimese südamesse. Nii teostab ta inimkonna igavest uuestisündi. Täide viies lunastuse imet, ehitab ta jumalariigi uut maailma.

Meie, kristlased, peame tegema kõik, et Vaimu tegevus võtaks maad ka meie eneste südameis. "Püha Vaimu väljavalamine puhastagu meie südamed ja kastku neid viljakuse kastega.

Kõlagu üle kogu maailma meie palve: "Läkita oma Vaim ja loo, ning maailma pale saab uueks".

Maailma uuendamine Pühas Vaimus ei ole veel lõppenud, kuid iga Nelipühapäevaga tuleb lõpp aina lähemale.

Seitse palvet Pühale Vaimule

*Heldeim Jumal,
pööra oma kõrv mele palvete poole
ja valgusta mele südant Püha Vaimu armuga,
et me oleksime kõlvulised Sind teenima
Sinu müsteeriumide kaudu
ja saaksime Sinu lgavese armastuse väärilisteks.*

*Püha Jumal,
kellele on iga süda avatud
ja igaühe tahe ära seletatud
ning kelle ees pole saladusi.
Tee oma Püha Vaimu läbi puhtaks
meie südame mõtted,
et me suudaksime Sind õigesti
armastada ja kiita.*

*Issand, meie Jumal,
puhasta Püha Vaimu tulega
mele süda ja neerud,
ja lase meil Sind rüvetamata ihus teenida,
et meie puhas süda oleks Sulle meele järgi.*

*Me palume Sind, Issand,
valgustagu Lohutaja Vaim, kes Sinust lähtub,
mele mõistust
ja juhatagu meid kõiges toes,
nagu Sinu Poeg on töötanud.*

*Me palume Sind,
ilmugu melle Püha Vaimu vägi,
puhastagu meie südamed
ja holdku meid kõlge kurja eest.*

*Kõlgeväeline Jumal,
kes Sa ustavate südameid
oma Vaimu valgusega õpetad,
lase meil Pühas Vaimus mõista, mis on õige
ja Tema alatisest lohutusest rõõmu tunda.*

*Me palume Sind Issand,
pane meid proovile
ja tee puhtaks meie südametunnistus,
et taastulev Kristus, Sinu Poeg,
leiaks meis eest korrastatud eluaseme;
Tema, kes Ta koos Sinu ja Püha Vaimuga
elab ja valitseb lgavesti.*

Aamen.

ÜLEVAADE TSHEHHOSLOVAKKIA KATOLIKU NUNNADE MISJONITÖÖST EESTIS AASTAIL 1936-1941



Väljavõtted Pühima Neitsi Maarja Pärispäeva Saamise Kongregatsiooni õdede kroonikast. Koostas Toivo Reitalu.

Toimetajalt. Järgnev ülevaade, mis puudutab paljude poolt armastatud tshehhi õdede tööd Eestis kuni aastani 1941, on küllalt pikk, kuid siiski nii huvitavalt omaaegseid olusid valgustav, et otsustasin Toivo Reitalu koostatud teksti avaldada vaid minimaalsete kärbetega.

Muidugi tuleb seda lugedes pidada silmas, et tegemist on kongregatsioonisisese kroonikaga, mis pole kirjutatud arvestusega, et see kunagi avaldatakse; nii on olukordi kirjeldatud ausalt sellistena, nagu nad õdede poolt vaadatud paistsid. Lugeja aga pidagu meeles, et tegemist on ühepoolse nägemusega; vahel näiteks tundub, et õed pole oma solvumisi eriti varjata püüdnud. Õigluse nimel peaks küll sõna saama ka näiteks piiskop Profittlich jt., kuid nende poolt kirjutatu pole kahjuks säilinud.

Meie kongregatsiooni kutsumine Eestisse

Meie kongregatsiooni ammune sõber, idariituse preester isa **Vassili Bourgeois** SJ palus 1936. a. veebruari lõpul Eesti apostelliku administraatori, msgre **Eduard Profittlich** SJ nimel Püha Cyrillose ja Methodiose Apostolaadi peasekretäri, kanoonikut msgre **Jemelek**'it, et too esitaks meie kongregatsioonile palve saata õdesid abiks kaasvendadele Eestis.

Kindlasti pole see juhus, et esimene impulss meie õdede töö laiendamiseks kaugele põhja poole, ja just Eestisse, anti Eesti iseseisvuse aastapäeval.

Isa Bourgeois' palve võeti meie kongregatsioonis esialgu vastu mõningase umbusuga. Eesti oli meie *terra incognita*. Kõigepealt oli vaja koguda tarviliku informatsiooni Eesti kohta, ja seda pakkus meie väga abivalmilt Praha gümnaasiumiõpetaja **Josef Obr**. Ta oli juba pikemat aega Eestiga häid suhteid pidanud, ja osutatud teenete eest oli Eesti valitsus teda autasustanud teeneteristiga. Kuna tema informatsioon oli väga tunnustav ja virgutav, siis astusime kirjavahetusse Eesti misjonäridega, et eelseisva tegevuse kohta detailsemat teavet saada.

Esialgu pakuti meile Sangastesse loodava poiste ühiselamu majapidamise ja põllutööde juhtimist. See ei köitnud meid, sest me ei osanud eesti keelt ega

tundnud sealseid majanduslikke ja sotsiaalseid olusid. Kuid olime valmis alguses enda peale võtma mõnda väiksemat tööd kasvatus ja heategevuse vallas.

Ülemeestseisja esimene sõit Eestisse 1936. a.

Msgre Profittlich kutsel sõitis ülemeestseisja (generálni predstavená) ema **Pavlina Cernosková** koos ülemasetäitjaga (vikarká) Eestisse, kõigepealt Tallinna, kus oli apostelliku administratuuri residents. Raudteejaamas olid neil vastas isa Bourgeois ja Tshehoslovakkia saatkonna ametnik. Kuid nad ei kohtunud saabunudega, sest rongi juures sai meie esindajatega kokku Tshehoslovakkia saadiku õetütar, kes viis mõlemad kõrvalteed mööda oma autosse. Tema ema pidas Tallinnas sissesõitnutele pansioni (Roosikrantsi 2), kus õed siis elasid oma Eestis viibimise jooksul.

Vaevalt olid õed jõudnud end pansionis sisse seada, kui neid tuli tervitama isa Bourgeois. Ta tundis nende saabumise üle lapselikku rõõmu ega teadnud, kuidas seda neile väljendada.

Järgmisel päeval läksid õed kell 8 missale katedraali. Pärast viis isa Bourgeois nad Profittlich residentsi. Msgre kutsus õed hommikueinele, mille käigus nad tutvusid pater **Heinrich Werlingiga** SJ ja pater **Robert Lenzbaueriga** OCap. Seejärel viis msgre õed oma kantseleisse ja kohe pärast tervitamist tegi neile ettepaneku, et kongregatsioon ostaks endale Eestis Aravuse talu, mida tema sõnul võis osta nii soodsatel tingimustel, milliseid vaevalt enam ette tuleb. Ta ütles, et on tingimata vaja, et kongregatsioon seisaks materiaalselt omaenda jalgel ega oleks vähimalgi määral sõltuv misjonist endast.

See argument meeldis õdedele väga, sest nad teadsid kogemuste põhjal hästi, kui tähtis on meie tegevuses materiaalne sõltumatus. Msgre tähendas, et ta tunneb Aravuse suurtalu omanikke juba viis aastat, et preestrid käivad seal sageli. Tema ise olevat mõelnud osta suurtalu misjonile. Isa Bourgeois olevat olnud väga pettunud, kuna oli igatsenud sinna luua poiste konvikti idariituse preestrite kasvatamiseks. Msgre Profittlich aga oli nüüd jõudnud äratundmisele, et kõige parem on, kui Aravuse ostab endale meie kongregatsioon, rajab sinna moodsa majapidamise ja tütarlaste kasvatus instituudi ja tolle asutuse kasumist hakkab ülal pidama oma teisi Eesti filiaale. Pärast seda arutlust leppisid õed temaga kokku, et sõidavad järgmisel päeval koos Aravusele.

Veel sama päeva hommikupoolikul külastasid õed koos härra Bourgeois'ga Tshehoslovakkia saatkonda, kus neid erilise südamekusega vastu võttis tollane Tshehoslovakkia *charge d'affaires*, professor **Jaroslav Galia** abikaasaga.

□ Õde Salvatora ja õde Celesta, viimased õed Tartus. Foto on umbes aastast 1986.

Aravuse külastamine

2. aprillil läksid õed koos Profittlichiga Aravusele. Esimene mulje talust polnud kuigi soodne. Msgre jutu põhjal ootasid õed hoopis muud. Põllumaade ja metsade kohta polnud võimalik mingit otsust langeda, sest neid kõiki kattis veel jää ja lumi. Elumaja ja majandushooned olid väga viletsad ja kohe oli selge, et remont nõuaks suuri kulutusi. Kuid msgre Profittlich keelitas tungivalt õdesid, et nad neid raskusi ei kardaks, ja tegi kohe plaane uusehituse püstitamiseks. Ta arvas, et Aravuse suurtalu omanik tähendab finantsallika loomist meie Eesti misjoni ülesehitamiseks. Ta käis peale, et sõlmitaks kohe esialgne ostuleping, nii et hiljemalt pärast nelipühi oleksid õed juba kohal ja võtaksid käsile põllutööd, mis on hädavalalikud tulevase lõikuse tagamiseks.

Peab ütlema, et kuigi õdedele väga meeldis mõte Eesti misjoni finantsilisest sõltumusest, polnud nad sugugi vaimustatud sellest, mida nägid ja kogesid Aravusel. Eriti ebameeldiva mulje jättis talu omanik, kapriisne vanem daam. Auväärne ema ülemeestseisja ja ülemasetäitja mõtlesid kartusega, millisesse olukorda võiks see daam oma käitumisega panna õed, kuna ta koos mehega pidi jääma tallu vanaduspäevi veetma. Msgre Profittlich katsus küll õdede kartusi mõnevõrra hajutada, kuid tundus, et ta Aravuse omanikke, **Laurents** abielupaari liigselt uskus. Kas ta ei näinud hästi ette, missugusesse olukorda võisid õed sattuda endiste omanike käitumise läbi, või arvas ta, et nendest raskustest on võimalik aja jooksul üle saada?

Õed ei võinud kõiges põhjalikult veenduda ja see pärast pöördusid nad suures usalduses püha Joosepi poole, kellest pidi saama Eesti misjoni patroon, palvega, et too oleks neile hoolitsevaks nõuandjaks ning kaitseks ega laseks sündida mitte millelgi, mis ei oleks auks Jumalale, hüveks kongregatsioonile ja Eesti misjonile. Veel enne ärasõitu palusid nad msgret, et too hangiks ja saadaks neile Laurentsile nõudmistest vähimate üksikasjadeni väljatöötatud ülevaate, sest just nendes asjades kartsid nad tulevase lahkheliseid.

Kuressaares

Vaikse nädala esmaspäeval sõitsid õed koos pater Werlingiga tema misjonijaama Kuressaares Saaremaal. Kogu saarel on umbes 68 000 elanikku, kuid ainult kümmekond katoliiklast ja needki üksnes ristimistunnistuse alusel. Misjonijaam Kuressaares oli väga vilets, nõudis üliirasket tööd ja vaevanägemist, kuid kongregatsioon otsustas selle siiski üle võtta lootuses, et Aravuse talust saadav tulu võimaldab ka Kuressaare misjonijaama püsti hoida ja edasi ehitada.

Kuressaarde pidid õed saabuma augusti keskpaiku, kuid hiljem tunnistas pater Werling ise, et Saaremaal pole pind küllaldaselt ette valmistatud ja soovitas tulekut edasi lükata, mis oli ka meile igati meele järele. Pater Werlingi enda ajutiseks korteriks oli väike tuba kahe protestantliku daami juures.

Päev enne Suurt Reedet naasis auväärne ema ülemeestseisja koos auväärse õe ülemasetäitjaga selgelt esimeselt informatsiooniretkelt Eestisse, ilma et milleski otsustavas oleks kokkuleppele jõutud.

Kuna Profittlich pidi varsti pärast seda arsti korraldusel siirduma kuurorti väljaspool Eestit, siis usaldas ta läbirääkimised Aravuse asjus Rakvere hingedarjasele pater **Siegbert Riethmeister**'ile. Aravuse asus tema piirkonnas, Rakverest 25 kilomeetri kaugusel.

Pater Riethmeister hoiatab meid

Pater Riethmeister oli noorem, ebatavaliselt andekas noor preester. Varsti oli tal olukorrast ülevaade olemas ja ta kirjutas meile avameelselt, et tal on tõsiseid põhjusi kahelda Laurentsile aususes. Kui ta nägi, et nende jutt ei lange kokku sellega, mida oli talle rääkinud msgre Profittlich - nimelt nõuavad nad kokkulepitust kõrgemat hinda, ja mida edasi, seda suuremaid nõudlusi esitavad nad talus veedetava vanaduspõlve suhtes, tulles lagedale mitmesuguste lisatingimustega - siis lõpetas pater Riethmeister igasugused läbirääkimised taluostu ja kevadiste põllutööde kohta, mida oleks tulnud talus tegema hakata juba meie arvel. Kuigi msgre käis peale, et õed peatselt saabusid, hoiatas pater Riethmeister meid, et lükkaksime õdede tuleku seniks edasi, kuni meie ja Laurentsi vahetõde pole selge. Sest niipea kui õed juba Aravusel viibisid, kasvaksid abielupaar Laurentsi nõudlused veelgi.

Informatsiooni hankimise reis Eestisse juulis 1936

Niisiis oli õdede Eestisse sõit määramatuks ajaks edasi lükatud. 2. juulil sõitis teist korda Eestisse auväärne ema Pavlina Cernoskova koos tulevase ülemeestseisjaga Eestis ema **Konkordia Vyletova**'ga, et läbirääkimised Aravuse suhtes lõpule viia kas positiivselt või negatiivselt, kuna kirja teel polnud võimalik kokkuleppele jõuda.

Sedapuhku ei sõitnud msgre Profittlich koos õdedega Aravusele, vaid saatis sinna juba mõned päevad varem pater Werlingi, et too arukalt räägiks abielupaar Laurentsigale. Laurentsid soovisid küll väga müüa oma võlastunud suurtalu ja tagada endale rahuliku vanaduse õdede hoole all, kuid oma nõudmisi, vahel isegi arutuid, muutsid nad pidevalt, ja mida edasi, seda rohkem suurendasid neid.

Läbirääkimised Aravuse suhtes lõpetatud

Õed sõitsid Aravusele 4. juuli õhtupoolikul. Nad vestlesid pater Werlingiga ja alustasid ka läbirääkimisi Laurentsiga. Piiskopile oli väga tähtis see, et Laurents lõplikult kindlaks määraks oma nõudmised ja alla kirjutaks eellepingule, kuid taluomanikke polnud võimalik nii kaugele viia. Lõpuks läks teravaks sõnavahetuseks pater Werlingi ja Laurentsi vahel. Werling katsus neid pidevalt viia rahulike ja asjalike läbirääkimiste juurde. Kui aga proua Laurents hakkas ründama katoliku kirikut ja vaimulikkonda, katkestasid õed lõplikult läbirääkimised ja läksid koos Werlingiga aeda. Nad palusid teda telefoni teel auto kutsuda, et nad saaksid veel samal õhtul Aravuselt ära sõita.

Õed olid rõõmsad, et neil oli põhjus läbirääkimiste katkestamiseks, ja pater Werling samuti. Kui nad jalutasid põldude, metsade ja majandushoonete vahel, siis nägid nad, kui kohutaval kombel juba paljude aastate vältel oli kõik käest lastud. Kõik oli armetus seisukorras. Ketruskoda veel töötas, kuid veski enam mitte, kuigi seal veel kevadel oli vilja jahvatatud.

Näis, et Laurents kahetsesid oma käitumist, kuid Werling ja õed nendega enam talu ostmisest ei rääkinud, vaid jätsid hüvasti ja sõitsid minema. Nõnda olid läbirääkimised Aravuse suhtes eitavalt lõpetatud.

Esimene külaskäik Tartusse

Profittlich kaalutles mõne teise talu ostmist, kuid õdedel polnud enam selleks tahtmist. Msgre õhutusel tegid nad tagasiteel peatuse Tartus, kus neid pidi võõrustama proua **Irene Stryk**, ja järgmisel päeval sõidutama neid kui külalisi välismaalt Nõmmiku suurtallu Tartu lähedal. Kuid see jäi tegemata.

Niipea kui olid lõppenud läbirääkimised Aravuse üle, pakuti õdedele ostmiseks mitut suuremat talu, ja just see tegi õed ettevaatlikuks. Nad uurisid, miks lahkuvad taluomanikud kodupinnalt, kuigi tunnevad siinset mulda ja oma kodumaa majanduslikke olukordi. Kui muld vilja ei anna ja kui nad ei saa sellelt vajalikku kasu, mida hakkavad siis niisuguse suurtaluga peale õed, kes ei tunne siinset keelt ega mullapinda, siinseid seadusi, sotsiaalseid ja majanduslikke suhteid?

Tartust saadud informatsiooni põhjal loobusid õed lõplikult mõttest osta suurtalu või mõni muu põllunduslik ettevõtte. Eesti on suhteliselt hõredalt asustatud maa, siin on vähe põllutöölisi, eksport välismaale on väike, samuti on viljad kodus nii odavad, et nende eksportimine majanditest ei hüvita isegi põllutööliste kõrget palka. Peale selle ei oleks hea luterlikul maal, kui katoliiklikud nunnad ostaksid kohe suurema objekti. Nõnda ainult suureneksid eelarvamused katoliku

kiriku vastu ja tugevneks arvamus, et kirik valdab suuri kapitale. Nõnda osutus püha Joosep meile selles asjas hoolitsevaks nõuandjaks ning kaitsjaks.

Informatsioonireis Pärnusse

Kuid Jumala Ettehoole otsis meile teise tegevuskoha. Kohe Aravuselt naasmise järel sõitsid õed piiskopi õhutusel Pärnusse, kus katoliku kirikul on maja koos aiaga aadressil Possieti 2. Majas on koguduse kabel, ja hingekarjaseks on siin raugast pater **Felix Wierczinski**. Hoone ühes otsas elasid üürnikud. Puust maja oli üsnagi hooletusse jäetud, kuid seda oli veel võimalik korralikult remontida. Õed vaatasid maja ja aia üle ning avaldasid tingimisi nõusolekut filiaali asutamiseks Pärnusse, kui sellega nõustub kongregatsiooni keskvalitsus. Piiskop visandas jalamaid lepingu. Preestri kodust majapidamist oli juhtinud algusest peale poolatarist leskproua **Jadwiga Zakatova**, kellega lepitati kokku, et ta jääb õdede teenistusse.

Juba siis, kui õed esimest korda Eestis käisid, soovis eesti kaputsiinide eestseisja pater Lenzbauer, et nad tuleksid tema kogudusse. Kuid veelgi agaramalt soovis õdesid oma kogudusse Tartu preester **Berard Huber** OCap, kes külastas õdesid siis, kui nood viibisid proua Stryki pool. Huberile oli iseenesestmõistetav, et õed peavad kuuluma tema kogudusse. Kohe hakkas ta läbirääkimisi pidama Profittlichiga, samuti valmistas ette pinda õdede tööks katoliiklike koguduseliikmete hulgas ning koos proua Strykiga, misjoni heatahtliku toetajaga, ning ka ülejäänud sõpradega hakkas ta innukalt otsima Tartus õdedele sobivat korterit, mis ka leiti Gustav Adolfi tn 59.

Misjonijaamad Tartusse ja Pärnusse

Õdede naasmise järel Eestist juulis 1936 võttis kongregatsiooni keskvalitsus vastu mõlemad pakkumised misjonitööks: nii Pärnus kui ka Tartus. Kuid esile kerkisid uued raskused. Kolm korda olid õed teele asumas, ent viimasel hetkel tuli alati telegramm, nii et ärasõit tuli edasi lükata. Kord põhjustas raskusi Eesti valitsus, kes suhtus õdedesse kui välismaalastesse - muidu oli valitsus lubanud, et võtab õed rõõmuga vastu - vaja oli ainult üht-teist selgitada, kuna aga Tshehhoslovakkia *charge d'affaires*, kes õdede esimesel sõidul Eestisse oli pidanud valitsusega läbirääkimisi, oli läinud alates 1. juulist Prahasse puhkusele, polnud ta jõudnud enam ise kõike lõpule viia.

Teisel korral kirjutas Profittlich, et me peame otsustama: kas Pärnu või Tartu. Nimelt kuulusid administratuuri juba pikemat aega ka poola õed, kes olid soovinud Pärnusse novitsiaati rajada. Pärnu ja Tartu on

olnud seni parimad misjonijaamad. Poola õdede suhtes oleks ülekohtune, kui ta annaks mõlemad jaamad meile, ilma et enne küsiks nende ülemeestseisjalt, kas nad oleksid valmis võtma üht jaama oma ülalpidamisele. Seni, kuni poola õdede ülemeestseisja otsustab, andis ta meile võimaluse valida, kumba me eelistame. Teist jaama tahtis ta siis pakkuda poola õdedele tingimusel, et nad seda ise üleval peavad. Alles siis, kui poola õed ei tahaks sellistel tingimustel kumbagi endale võtta, võimaldaks ta meil mõlemas jaamas töötada. Meie otsustasime Tartu kasuks.

Varsti pärast seda tuli telegramm, et meie võime septembri algusest mõlemad jaamad üle võtta.

Õed sõidavad Eestisse septembris 1936

Viimaks olid kõik takistused kõrvaldatud ja 3. septembril 1936 sõitsid esimesed õed Eestisse misjonitööle.

Eesti piiril Valga linnas läksid õed lahku. Tartusse määratud õed: ema **Konkordia Vyletová**, kohalik eestseisja Tartule ja ühtlasi ka meie eesti misjoni eestseisja, ema **Ruzena Procházkova**, ema **Blazena Jedlickova** ja ema **Oliva Hnilová** sõitsid edasi. Tartusse jõudsid nad õnnelikult 4. septembri päeval. Väga kenasti võtsid neid seal vastu kohalik preester Huber ja eesti misjoni suur heategija proua Irene Stryk. Katoliku kiriku lähedal Gustav Adolfi tänaval oli õdedele üüritud viietoaline korter, mille üür oli 50 krooni kuus. Sinna õed Tartusse saabumise järel viidigi.

8. septembril külastas õdesid Tartus apostellik administraator Profittlich ning jagas neile nõuandeid ja näpunäiteid töö alustamiseks. Ta andis õdedele loa sisse seada kabel ja pühitseda ristitee. Suure rõõmuga muretsesid õed kõik vajaliku. 24. oktoobril oli kõik valmis ning õdede kodukabelis, mis oli pühendatud pühale Joosepile, Issanda kasvatajale, peeti esimene missa Jeesuse Kristuse auks, kes õdedele oli nüüd nii lähedal, ning kellelt õed ammutavad jõudu ja valgust.

Pater Huberi ja ka mõnede soosijate pealekäimisel alustasid õed juba 18. oktoobril laste mänguringi loomist; samal päeval registreeriti ringi liikmeks 15 last.

1.12.1936 sõlmiti leping Tartus ehitusplatsi ostmiseks. Krunt on kirikust umbes 5 minuti kaugusel. Krundi suurus on 5370 ruutmeetrit ja selle eest maksti 8592 krooni, lisaks veel 120 krooni asendiplaani ja hindamise eest. Õed maksid ära poole ostuhinnast. Ülejäänud jäi võlaks 7%-ga aastas.

Pärnusse määratud õed: ema **Salvatora Beliková**, kohalik eestseisja Pärnule, ema **Radima Dvoráková** ja ema **Elekta Herzigová** koos saatja, ülemassistent ema **Huberta Lanchovagá** ga pidid Valgas 14 tundi ootama, kuna rong sõidab sealt Pärnusse ainult kord

päevas. Pärnu jaamas ootas neid pater Wierczinski. Lühikese tervituse järel viis ta õed majja Possieti 2, katoliku misjonile kuuluvasse elamusse, kus õdedele oli üüritud korter 15 krooni eest kuus; õed pidid seal hoolt kandma kabeli ja preestri majapidamise eest.

Pärnu misjonijaamaga oli algusest peale palju raskusi. Apostellik administraator ei pidanud kinni meie kongregatsiooniga sõlmitud lepingust. Pidevalt lükati edasi üürnike väljakolimist. Õed pidid rahulduma äärmiselt kitsa korteriga, kuigi lepingu järgi pidi olema nende käsutuses kogu maja peale preestri korteri. Samuti oli raskusi pater Wierczinskiga, kes oli vana inimene. Ta ei tahtnud näiteks lubada õdedel kabelis koos palvetada, kuna see häirivat teda.

Ülemeestseisjanna käsul kolisid õed 30. oktoobril Possieti tänavast üürikorterisse Lootsi 4.

Kuna Profittlich ei lubanud õdedel tegelda misjonitööga seni, kui nad elavad kusagil mujal, mitte aga Possieti 2, kust üürnikud olid vahepeal välja kolinud, siis arvestades õdede seniseid kogemusi ja vajadusi töötati välja uus üürileping, mille järgi ei võtnud kongregatsioon enam endale hoolitsemist preestri majapidamise eest. 14. detsembril pöördusid õed tagasi Possieti tänavasse, kuid reguleerimata suhete tõttu ei suutnud nad aasta lõpuni misjonitööga algust teha.

Profittlich saab piiskopiks

28. novembril 1936 nimetas Püha Aujärg apostelliku administraatori msgre. Profittlichi Eesti esimeseks piiskopiks tiitliga Adrianoopoli titulaarülempiiskop. Sama aasta 27. detsembril toimus tema piiskopiks pühitsemine Tallinna kirikus. Pühitsemist toimetas nuntsius, peapiiskop **Antonio Arata**, kellel oli 1936. aasta lõpust residents ka Tallinnas; teda abistasid Riia piiskop **Rancans**, soome piiskopi apostellik vikaar **Cobben** ja piiskop **Buczys** Kaunasest.

Pühitsemise juures viibisid ka kõik ilmalikud ja munkpreestrid (kokku 11), kes töötavad Eesti territooriumil, samuti ka Eestis tegutsevate naiskongregatsioonide esindajad, nende hulgas ka meie õed. Eesti valitsust esindas välisminister **Akel**.

Raskused Eestis

Reguleerimata suhted aastast 1936 heitsid oma varju ka aastasse 1937.

Aasta alguses, 6. jaanuaril vahetasid kohalikud eestseisjad oma kohad: keskvalitsuse otsuse kohaselt viidi ema Konkordia Pärnusse ja ema Salvatora Tartusse. Pärnu majast tingitud mured olid tugevasti vapustanud ema Salvatora tervist, kuid ta oli end näidanud kongregatsiooni ustava ning andunud tütreana.

Enam Konkordial oli küll parem positsioon kui tema eelkäijal, ent sellest hoolimata sai ta rohkesti tunda raskusi paater Wierczinskiga, kuigi õed enam ei kandnud hoolt tema majapidamise eest.

Meie suhted tema Ekstsellents ordinariusega (st piiskop Profittlichiga) polnud veel küllaldaselt selged. Me ei saanud aru, kuidas on see võimalik, et kuigi me töötame kiriku heaks, peame maksma oma piiskopile suurt üüri, suuremat kui ilmalikud, ja et kiriku juhtkonda kuuluvad õed olid sunnitud elama kirikule kuulvas majas ega tohtinud sealt ära minna. Seejuures õdedele määratud ruumid polnud meie misjonitööks sobivad, ent vajalikku remonti ei saanud me endale lubada. Peale selle ei saanud parimalgi tahtmisel vältida raskusi, mida neile põhjustas raugalik pater Wierczinski. Ära nähes, et niimoodi pole õdedel võimalik oma tegevust arendada ja et õed ei või üldse sinna jääda, otsis ema Konkordia uue korteri ja hiljem ka uue sobiva maja, mis ära osteti.

Raskused piiskopiga hakkasid vähenema alles mais 1937, mil viimaks tema Ekstsellents soostus õdede kolimisega Possieti tänavast kas üürikorterisse või oma majja. Ka auväärne ema ülemeestseisja sekus sellesse loosse energiliselt. Ta teatas piiskopile, et nendel tingimustel ei jäeta üldse õdesid Pärnusse.

Üldkassat tühjendasid suuresti üüride tasumised ja kulutused õdede söögiks, kellel polnud oma sissetulekuid, kuna nad olid oma tööd alles alustamas; seni olid nad pidanud pühendama suuremat hoolt eesti keele õppimisele. Kui poliitiline olukord Euroopas halveneks ja kongregatsiooni peavalitsus ei saaks enam Eestisse õdedele saata abi äraelamiseks, oleksid õed suures hädas. Samuti pole üürikorteris parimalgi tahtmisel võimalik täpselt kinni pidada püha konstitutsiooni kõikidest eeskirjadest.

Ehitusmaterjalide hindade ja töötasude tõusu tõttu Eestis ei maksnud kongregatsioonil mõeldagi uue hoone püstitamisele. Seepärast otsis auväärne ema ülemeestseisja nii Pärnus kui ka Tartus sobivat maja, mida ära osta. Pärnus õnnestus leida sobiv maja koos väikese aiaga Karusselli tänav 27. Maja ostuhinnaks oli 20 000 eesti krooni, st umbes 160 000 tshehhi krooni. Juba 18. augustil 1937 võidi alla kirjutada ostulepingule ja üheaegselt maksta omanikule välja kinnisvara kogu ostuhind.

Kuna Eesti valitsus polnud seniajani meie kongregatsiooni tunnustanud ja kuna läbirääkimised konkorddaadi sõlmimise suhtes Püha Aujärje ja Eesti valitsuse vahel alles käisid, siis ei saanud kongregatsioon kinnisvara oma nimele maaraamatusse registreerida. Niisiis kirjutati see maja esialgu Eesti katoliku kiriku nimele, muidugi tingimusel, et selle keskne ning juriidiline esindaja, st piiskop Profittlich annab kongre-

gatsiooni keskvalitsusele kirjaliku tõendi, et maja Pärnus Karusselli 27 koos aiaga on kirikliku õiguse põhjal kongregatsiooni omand ja et Eesti katoliku kiriku juriidilisel esindajal ei ole kongregatsiooni selle omandi suhtes muid õigusi kui ainult need, mis talle kuuluvad kirikliku õiguse ja kongregatsiooni konstitutsiooni põhjal. Koos selle avaldusega kohustus ka piiskop kohaliku eestseisja igakordse vahetumisega Pärnus andma mainitud õele üle tema ametisoleku ajaks täieliku võimu, nii et konstitutsiooni ja üldtunnustatud kirikliku õiguse järgi on ainult tolle kohalikul eestseisjal õigus ja võim esindada kongregatsiooni tsiviilvõimude ees. Niipea kui meie kongregatsiooni tunnustab Eesti valitsus, on meil võimalik ilma pikemata enda omand kirjutada ka oma nimele.

30. augustil 1937 kolisid õed Possieti tänavast majasse Karusselli tänaval. Algul elasid nad esimesel korrusel ühes korteris, mille üürnik oli vabastanud. Maja vajas tõsist remonti. 4. septembril hakkasid õed siseremonti tegema. Värvimis- ja lakkimistööd lõpetati detsembris 1937.

Vahepeal olid endised üürnikud välja kolinud. Õed võtsid endile pool maja, teise poole üürisid välja uutele üürnikele. Üüriraha võib neile kujuneda elatusallikaks, nii et kui kogu maja saab remonditud, ei vaja nad enam rahalist toetust Tšehhoslovakiast.

6. novembril pühitseti kongregatsiooni uus maja Pärnus, pühitseti ka kabel ja selles pidas esimese missa pater Wierczinski, kes sooritas ka pühitsemise. Sellest päevast peale on Issand Jeesus Kristus selle maja isandaks. Kabel on pühitsetud pühale Joosepile, Issanda kasvatajale. Õdedele oli 6. november 1937 vaikne päev, ent täis suurt rõõmu ning tänutunnet Jumala vastu. Nad tohtisid nüüd viibida Kristusega ühe katuse all ja minna Tema altari juurde millal iganes neile meeldis. Just sellest olid nad Possieti tänava majas suurt puudust tundnud.

5. novembril alustasid õed Pärnus jälle tööd laste mänguringiga, mille nad olid asutanud veebruaris. Seoses kolimise ja remondiga olid nad pidanud sellega tegelemise katkestama. Peale selle käisid õdede juures ka suuremad koolilapsed saksa keele tundides. Õed jätkasid ka Possieti 2 kabeli altari ehtimist ja korrashoidmist ning samuti hoolitsesid kirikupesu eest. Koduses kabelis peeti missat kaks korda kuus.

Paavsti nuntsius külastas õdesid Pärnus

12. juulil austas Pärnu õdesid oma külaskäiguga tema Ekstsellents paavsti nuntsius, peapiiskop Antonio Arata. Ta tundis suurt huvi õdede tegevuse vastu Eestis ning lubas neile oma peapiiskoplikku toetust ja kaitset.

pööra lehtel

Katse osta kinnisvara Tartus

1936. aasta detsembris ostetud ehituskrunt asus väga soodsas kohas, kuna aga kongregatsioon ülalesitatud põhjustel ei saanud ehitama hakata, siis soovis keskvalitsus osta ka Tartus sobivat maja õdede tööks. Kohe kevadel, mil auväärne ema ülemeestseisja oli visitatsioonil Eestis, juhiti tema tähelepanu uhiuuele, veel lõplikult valmimata majale Jakobsoni 2. Majja tuleb neli korterit ja need on moodsalt sisustatud. Omanik soovis maja eest 37 500 krooni. Osa hinnast saavad õed ühe krundi müügist, ülejäänud hüvitatakse Jumala abiga üldkassast. Kuid esialgu jäid õed veel elama üürikorterisse, sest majaostu polnud võimalik enne teoks teha, kui krunt polnud müüdud.

Tartus hakkas aastal 1937 õdede tegevus väga paljutöotavalt arenema. Peale laste mänguringi ja koguduse kiriku ehtimise eest hoolitsemise, missartüüde ja kirikupesu hooldamise hakkasid õed järk-järgult tegelema ka karitatiivse tööga; nad võtsid oma õlule ka lauluharjutused ja koori juhatamise. Kui oktoobris 1937 asutas pater Huber Tartus kateheetilise tööringi naistele ja neidudele, usaldas ta õdedele käsitöö juhtimise selles ringis. Ring käis koos regulaarselt kaks korda kuus; tööaeg vältas iga kord kaks tundi.

Nii Pärnus kui Tartus tegid meile muret mõnede preestrite otsene ja kaudne pealekäimine, et me asutaksime saksakeelse lasteaia. Arusaadavatel põhjustel ei tahtnud me seda teha ega võinud nende soovile vastu tulla. Töötasime ju eesti rahva seas.

Vabadel hetkedel suvel ja sügisel töötasid õed usinalt Tartus ostetud krundil, kus nad kasvatasid kartuleid ja köögivilju. Protestantlik ümbrus jälgis kiivalt meie õdede tööd ja kus aga sai, seal katsuti nende pingutusi ja püüdlusi nurja ajada.

Filiaalide visiteerimine Eestis ja maja ost Tartus

29. aprillil 1938 sõitis auväärne ema ülemeestseisja väga ebakindlast poliitilisest olukorrast hoolimata Eestisse, et kindlustada Tartu filiaali eksistentsi; see filiaal asus veel ikka üürikorteris. Jakobsoni tn 2 omanikuga ei tulnud kokkuleppes midagi välja. Ise uut maja ehitama hakata oli ka mõeldamatu.

Nii ei jäänud üle muud, kui osta juba mitu korda pakutud härra Erese maja Gustav Adolphi tänav 53. Meie tööks oli see maja sobivam. Pikkade läbirääkimiste järel jõuti ostmiseni 17. mail 1938. Ostuhind oli 42 000 krooni. Kongregatsioon maksis omanikule välja 26 000 krooni ja loovutas talle tüki oma krundist 3349 krooni eest. 12 000 krooni maksti maja eest ja 900 krooni igal aastal ülejäänud võlasumma kustutamiseks. Kuid ostuhinna täielikuks tasumiseks

ja registreerimisraamatusse kandmise kulude maksmiseks andis laenu piiskop Profittlich 5 000 krooni. Hüpoteeegi garantiiks on kongregatsioonil kaks ehituskrunti Tartus, ja nõnda otsustas keskvalitsus saata õdedele vajaliku summa. Kongregatsiooni kinnisvara Tartus sai registreeritud maaraamatusse Eesti katoliku kiriku nimele samadel alustel nagu Pärnu kinnisvaragi.

Kohe pärast ostulepingu sõlmimist hakkasid õed aias tööle, kuid üürikorterisse pidid nad jääma veel poolteiseks kuuks, enne kui maja endine omanik korteri vabaks tegi. Alles 1. juulil kolisid õed oma katuse alla. Kohe 2. juulil pühitseti õdede uues majas kodukabel ja ristitee. Tartu katoliiklased kinkisid selle sündmuse puhul õdedele ciboriumi. 16. juulil õnnestus õdedel ära müüa ka teine ehituskrunt. Viimasele krundile ei leidunud ostjat, sest kõik kardavad suuri kulutusi, mida nõuab kivimaja ehitamine.

Katastrofaalsete poliitiliste suhete tõttu ei lubanud Tshehoslovakkia Rahvuspank kongregatsiooni keskvalitsusel enam saata õdedele Eestisse suuremat toetust. Õed hakkasid otsima vahendeid, kuidas ära elada ja maja korras hoida. Nad seadsid mõned ruumid väljaspool klausuuri üürimiskõlbuliseks. Oktoobri algul alustasid nad ruumide kohendamist ja 15. novembril võisid juba vastu võtta esimese elaniku. 1. detsembril tuli pansioni vanem daam, kes maksis 60 krooni kuus. Novembris said õed apostellikult vikaarilt **George Weld**'ilt SJ (Georgetownist Briti Guajaanas) 720 dollarit laenu katteks, mille ta oli kongregatsioonilt võtnud. Kõige suuremast hädast olid õed päästetud. Kuid nad otsisid veel teisigi heategijaid. Näiteks abt **Neuzil** Lisle'ist USA-s saatis õdedele nende palve peale 700 krooni ja lubas neile protsendita laenu.

Maja kohandamisel olid õed sunnitud kabeli teise ruumi üle viima. Uus kabel, mis oli pühendatud pühale Joosepile, Issanda kasvatajale, pühitseti sisse 18. novembril, ja 27. novembril pühitseti ka ristitee.

Pärnus tegid õed talveks maja korda - katsid seinad väljast tsementtellistega, seadsid endile sisse majandusruumid. Nüüd jäi lõpetada veel veranda lastele, soetada joogiveekaev ja kanalisatsioon ning sillutada õu. Remondi ja ruumide kohandamisega olid õed sattunud võlgadesse, ning pidid nüüd igati kokku hoidma, et võlgu tasuda. Ülemeestseisja pöördus edukalt Tshehhi ja Moraavia Rahvuspanga poole palvega, et lubataks teha kliiringut ja Tööstuspanga poole Prahas, et too sooritaks ülekande. Nõnda sai õdedele Tartus, mõnevõrra ka Pärnus, abi osutatud.

Kuni 1938. a. lõpuni töötasid õed Pärnus ja Tartus lastega mänguringides ilma koolivalitsuse eriloata. Kuid aasta lõpul Eestis kehtestatud uute eeskirjade järgi pidid ka õed andma avalduse lasteaedade asutamiseks Eesti seaduste järgi.

Õdedel polnud küll võimalik täita kõiki tingimusi, kuid siiski lootsid nad püha Joosepi eestkostele, et nende avaldus rahuldatakse. 1939. a. algul lubatigi mõlemal filiaalil avada lasteaiad. Pärnu õed võtsid 1938. a. osa ka linna samariitlaskursusest.

Ajal, mil rahutus ja ebakindlus tuleviku suhtes täitis Eesti rahvast suurte kartustega, kuna saksa rahvusest inimesed lahkusid Baltikumist ja mitmesse paika Eestis tulid punaarmee väeosad, võtsid õed nii Tartus kui Pärnus tarvitusele hädavajalikke abinõusid, et olla otsusekindlad ja igasugustes olukordades vankumatuks jääda. Nad jätkasid rahulikult oma tööd ja võitsid sellega üha rohkem eestlaste sümpaatiat.

Pärast Punaarmee sissetungi suvel 1940

Arvesse võttes maailmapoliitika asjaolusid määras 12. augustil 1940 kongregatsiooni keskvalitsus ema Salvatora Belikova kongregatsiooni majade eestseisjaks Eestis, et ta võiks kiiretel ning ettenägematutel juhtudel otsustada ja ette võtta kõike vajalikku majade heaks. Temal oli nimelt ainsana meie õdedest Eesti kodakondsus, märtsist 1940. Teised õed elasid Eestis pidevas ebakindluses, kas neid viimati välja ei saadeta. Raske võitlus käis neil eksistentsi eest. Kellel polnud Eesti kodakondsust, sellel polnud ka õigust tööle. Elukallidus tõusis, raske oli hankida toitu, kuna õdedel ei olnud üldse sissetulekuid. Meie majad nii Pärnus kui ka Tartus, samuti nagu üldse kõik suuremad majad Eestis, natsionaliseeriti. Oktoobris 1940 võtsid linnad üle ka meie lasteaiad ja panid neisse ametisse ilmalikud kasvatajad.

Kui suhted Eestis hakkasid nii teravaks minema, et meie kahele õele nende siinoleku loa tähtaja lõppemisel seda enam ei pikendatud - nad ei võinud enam kauemaks Eestisse jääda ja siin töötada - sõitsid need õed tagasi Tshehhoslovakkiasse. Seepeale otsustas kongregatsiooni keskvalitsus, et kutsub Eestist ära kõik õed. 23. augustil palus kongregatsioon piiskop Profittlichit, et ta annaks Tartus ja Pärnus asuvad kongregatsiooni varandused parajal ajal usaldusväärse administratsiooni hoole alla, ja samal päeval andis kongregatsioon avalduse saksa vahendusametile Poznanis, et võimaldataks Tshehhoslovakkiasse tagasi pöörduda ka ema Salvatora Belikovál. 1940. aasta lõpuni seda palvet ei rahuldatud.

Aasta 1941

Pärast vaevarikkaid läbirääkimisi ametivõimudega õnnestus ema Kalista Grūzoval kätte saada vajalik ärasõiduluba. Pärast omandiasjade kordategmist lah-

kusid õed Eestist 27. veebruaril 1941. Nad sõitsid välja koos sakslastest ümberasujatega ja jõudsid Grevesmühlteni laagrisse Mecklenburgis Saksamaal. Seal peeti õdesid koos teiste ümberasujatega kinni, ja nagu teatas laagri juhatus, polnud võimalik õdesid minema lasta. Kuid Jumal aitas. Pärast ema ülemeestseisja mitmeid tungivaid palveid ja mõjuvõimsaid sekkumisi lasti õed ümberasujate laagrist vabaks. Oma kodukloostrisse jõudsid nad 13. mail 1941.

Tartu õdedest sai ema **Celesta Stohanzlova** ja ema **Assunta Pesová** samuti ärasõiduloo. Kuna aga ema Salvatorale luba ei antud, sest tal oli Eesti kodakondsus, siis selleks, et ta ei jääks Eestisse ükski, otsustasid ka teised kaks õde jääda kohale. Vastu ootusi said nad kõik mõne aja pärast tööd. Ema Salvatora võeti tööle põetajana Tartu kliinikusse. Sinna sai varsti koha ka ema Assunta. Ema Celesta tegi algul riigi lasteaia lastele süüa, (lasteaed asus õdede majas), hiljem oli tema hooleks õdede majapidamine.

Tartu lahingute ajal juunis 1941 aitasid õed kõikjal, kus neid kõige rohkem vajati: andsid esmaabi otse tänaval, põetasid haavatuid haiglates. Ema Celesta sai käsu minna kaevikuid kaevama, kuid hiljem see käsk tühistati. Kuna kõik preestrid olid linnast lahkunud, siis võtsid õed oma hooleks ka kiriku altari. Kahuritulest said mõned majad linnas kõvasti pihta. Ka meie majja Gustav Adolfi 53 tuli üks mürsk, kuid tänu Jumala kaitsvale käele, hävitas see ainult kapi koos kööginõudega. Lootsime, et Jumala kaitse all elavad õed Tartus õnnelikult üle kõik sõjatormid ja et need kannatused, mis nad on talunud, tulevad õnnistuseks nende edasises töös põhjapoolsetel maadel.

Me lõpetasime aasta täis kartusi, täis mitmesuguseid üllatusi ja erakordseid muresid, ent ühtlasi ka aasta täis tõendeid Jumala armastusest ja Tema isalikust hoolitsusest meie eest. Kogu igavikust ei piisa, et tänada Jumalat küllaldaselt kõige eest, mida ta üksnes sellel aastal meie heaks tegi!

*

Järelsõna asemel. "Kiriku Elul" on kavas ka tulevikus kirjutada tshehhi õdede tööst Eestis, muuhulgas ka nende tööst lastega. Tahaksime avaldada ka mälestusi kolme Eestisse jäänud õe - õdede Salvatora, Celesta ja Assunta - pärast sõja-aegsest tegevusest.

Rõõmuga võime tõdeda, et paljudel eestlastel on praegu Kraliky kloostriiga tihedad sidemed, ja võimatu pole ka kongregatsiooni tagasipöördumine Eestisse. Kõigi katoliiklaste eestpalved sellel teemal on väga oodatud!

USKUDA KRISTUSESSE

isa Mieczyslaw Malinski

(algus KE nr 2/89)

Inimisiku terviklikkus

Näita mulle oma käekirja, ja ma ütlen, kes sa oled

Andrzej hakkas mängima lauatennist keskkooli esimesel aastal. Juba järgmisel aastal võitis ta oma koolis sellel alal esikoha. Kui ta mängus raske pallingu vastu võttis, märkas inimest tema liigutustes midagi sarnast sellele, mida olin märganud juba varem, kui ta suuskadega slaalomit sõitis, samuti korvpalliplatsil. Ta jäi kõikjal iseendaks. Vahepeal sõitis ta teise linna õppima, aga kui ma teda jälle kord jalgpalli mängimas nägin, võisin taas nautida tema mängustiili: täpsed pealöögid, kiire reageerimine, hea kiirendus, oskus vastast kaugel hoida - ühesõnaga puhas mäng, see, mida märgitakse sõnaga "stiil".

Edasi mõeldes jõuan järeldusele, et tegelikult polnud siin tegmist ainuüksi mängustiiliga, vaid stiiliga, mis avaldus kõigil elualadel - see oli tema elustiil. Muidugi oli siin oma osa vanematel, õpetajatel, treeneritel, aga kindlasti ka temal endal - ja seda kõige enamal määral.

Õelda kellegi kohta, et ta on tööline, ametnik või sportlane, on üsna ettevaatamatu, sest see loob mulje, et meil pole tegemist inimesega vaid automaadiga mis täidab etteprogrammeeritud funktsiooni. Mõistli-

kum oleks öelda: ta teeb sporti, töötab ... see tähendab, teeb midagi, lakkamata olemast tema ise.

Vahel kuuleb väga pretensioonikaid ettepanekuid: näita mulle oma korterit, kus sa elad ja ma ütlen sulle, kes oled sina, või: lase mul analüüsida sinu käekirja, näita kuidas hoiad sigaretti, kas sa kõverdad väikest sõrme kui sa kohvitassi hoiad, mida sa loed ...

Tõttöelda pole inimeses ühtki detaili, millest poleks võimalik teha järeldusi antud isiku enda kohta. Inimene on ju tervik, ja nii võime tema käitumise üksikasjade põhjal teha ligikaudseid järeldusi, milline on tema iseloom.

Niisugused tähelepanekud saadavad meid mitte ainult teise inimese ankeediandmeid vaadeldes, vaid kõikjal meie igapäevases elus. Me ütleme: "See inimene mulle millegipärast ei meeldi." Mis alusel? Miks? Ma vahetasin selle inimesega ainult ühe lause, ja polnud teda näinud kunagi varem ega temast midagi kuulnud? Või vastupidi: "Ta on fantastiline inimene!" - otsus on tehtud mingi tühise üksikasja põhjal.

Muidugi võib niimoodi otsustades eksida, kuid elukogenud ja targad inimesed otsustavad varest harva. Nii öeldakse mõne inimese kohta: "Ta ei saa selle tööga hakkama" või vastupidi "Temast paremini ei tee seda tööd keegi".

Iseloomu kujundamine

Sõidukunst

Võibolla meeldib sulle istuda autos või bussis juhi lähedal ning jälgida tema võtteid, võibolla tead omast käest, missugust rahuldust pakub mootorratta või auto juhtimine. Aga enne kui sa sinnamaani jõuad, tuleb palju vaeva näha, et käte ja jalgade töö oleks sünkroniseeritud. Nii on alguses, sest tõeline sõidurõõm tekib mitte sellest, et sa saad käiguvahetusega raskusteta hakkama, vaid siis, kui sa tunned, et valitsesid olukorda ohtlike kurvidega mägiteel või täiskiilutud linnatänaval.

Enne kui õpid kindlalt suuskadel püsima, pead minema läbi ebaõnnestumiste kadalipu, läbi hulga mõttetute kukkumiste ja püstitõusmiste.

Enne kui õpid mängima jalg- ja korvpalli, sõitma veesuuskadel, ujuma, sõudma, tantsima, enne kui õpid väljendama oma tundeid kitarril või mõnel muul instrumendil ... enne kui õpid nägema rahvakunsti ilu, maailma kunstimeistrite tööde sügavust, klassikalise ja kaasaegse arhitektuuri joont ja insenerilahendusi, vaimustuma heast poeesiast ...

Nähes oma eluperspektiivis nii ohtralt raskusi, tekib sul võibolla tahtmine jätta kõik kus see ja teine. Loobuda? Ei, sest see tähendab vaimset taandarendust. Tuleks ju siis loobuda igasugusest edasiliikumisest, sest igasugune õppimine käib läbi raskuste ja töö, läbi vaevanägemise. Enne kui sa midagi teada saad, pead võitma oma tundesegaduse. Enne kui õpid olema tingimusteta aus inimeste suhtes, kellega koos sa elad, pead suutma jagu saada kahtlustest ja hirmust rääkida tõtt, teha otsustav samm.

Tihti kohtab tänaval autosid, mille katusel või aknal on mustaga ääristatud kollane kolmnurk, keskel rooli tingmärk. See märk tähendab, et roolis on autosõitu õppiv inimene. Sina oled niisuguse auto sarnane, ainult et sul pole küljes hoiatavat märki. Sinagi piinled, nii nagu too inimene seal rooli taga. Raske on hommikul tõusta, täita oma kohuseid, pidada lubadusi, alluda võõrale tahtele, otsutada, kuulata. Tihti ei tule mitte miski välja, sa ajad kõik segamini, kannatus katkeb enne kui asi jõuab laheneda, ärritunud, tõstad kisa. Pärast räägid, et käitsid mõttetult. Kahetsed.

Kuid ära võta seda nii traagiliselt, ära ütle, et sa ei suuda, ära loobu. Proovi üha uuesti. See on ainus õige tee sinu isiksuse kujundamisel.

Me oleme masinate sarnased, millel aina midagi sees nässu läheb. Just nii nagu K. Makuszynski raamatus: "Rõõmsa kuradi sõber": terasest linn, terasest majad terasest uste ja akendega, terasest tänavad terasest kõnniteedega, terasest peade ja kätega inimesed - inimrobotid - käivad mööda tänavaid; vahel kukub keegi, teine robot astub ligi, kummardub tema kohale, avab kilbi, vaatab aparatuuri üle, pingutab midagi, paneb kohale, teeb korda, suleb kilbi - esimene tõuseb üles ja jätkab oma teed; vahel hakkab mõni neist koha peal ringi tammuma - jälle tullakse tema juurde, proovitakse ära parandada. Vahel istub keegi neist prügihunnikusse ja hakkab seal songima, kinnitades, et otsib kulda - taas tullakse ja üritatakse korda teha. Vahel hakkab keegi korrutama arusamatuid sõnu - ümbruskonna reaktsioon on seesama.

Kui mõni inimene midagi nässu ajab ja pärast ära parandab, siis ei diskvalifitseeri ebaõnnestumine seda inimest kogu edaspidiseks eluks. Ja kui sa oled aidanud kellelgi "korda saada", siis ära arva, et sinu endaga midagi ei juhtu. Võib juhtuda, et inimene, keda sa kord aitasid, peab kord sinuga vaeva nägema. Ja veel, uus masin vajab sissekulumist. Sissekulumise ajal tuleb masinat hoolega jälgida, vältida ülekoormust, täiel võimsusel töötamist, tekkivate ebakõlade kohest kõrvaldamist - muidu ei kulu masin õieti sisse ja hakkab tihti tõrkuma ega taha inimest hästi teenida.

Inimese "sissekulumise" ajaks on lapseiga ja nooruseaastad, mil tuleb olla väga ettevaatlik ja mõistlik. Siis peab üha reguleerima, paigale seadma, pingutama ja vahel isegi haamrikesega toksama, et pärast poleks liiga palju muret.

Kurjad kalduvused

Miks küll on nii palju liiklusmärke

Mäletan üht vana, mitte eriti õnnestunud filmi Zbyszek Cybulskiga peaosas, "Nägemiseni homme". Selles filmis on üks üsna ebarõõmlik stseen ühes Gdanski sõjajärgselt räämas kirikus. Filmi kangelased satuvad kirikusse ja mängivad seal "lulli". Seepeale ilmub kuskilt välja kolm pörgulikult vastikut, üleni musta riidetatud vanamutti, kes hakkavad poisse hurjutama. Selle stseeni alltekstiks on nooruse vabadusiha, rafineerimatus ja loomulikkuse vastuseis kristluse suhtes, mida iseloomustavad käsud, keelud ja lakkamatu

patukahetsus. Muidugi pakkus film selles osas tugevasti üle, aga kindlasti kohtad niisugust arusaamist oma teel enam kui üks kord.

Kasutades võrdluste keelt, võiks kujutada nooruslikkust kihutamisenä täiskiirusel, gaas põhjas, ilma et pöörataks tähelepanu sellele, mis toimub teel. Kindlasti on see vägagi kütkestav, veab kaasa paljusid noori, kes ihkavad teha lõpu väikekodanlikule sevimisele, eelarvamustele, konformismile. Kui sa aga oskad edasi mõelda, saad aru, et varem või hiljem sõidab niisugune autojuht kellegi surnuks, lendab ise läbi autokaasi puu otsa, või vähemalt lõpetab sõidu kraavis.

Kristlik eetika seab inimese teele terve rea hoiatavaid märke, just sellepärast, et ta ei lõpetaks kraavis või puu otsas. "Piiratud kiirus", "ohtlik kurv", "auklik tee", "raudtee ülesõit", "kool", kust lapsed võivad ootamatult tänavale joosta - nii et hoiu kogu aeg silmad lahti.

Kristlik eetika tekib inimloomuse realistlikul hindamisel, teadmisest, et inimene kaldub egoismi, mõistus ei suuda haarata kõike piisava selgusega; tahe ei ole alati headusest kantud ega kurjusest täielikult halvatud, et jõuda ühesele otsusele; tunded kalduvad aheldama inimest kõige selle külge, mis hetkelist naudingut pakub, ja sunnivad unustama hilisemaid tagajärgi.

Me liigume läbi maailma, nagu sõidaksime tihedas udus. Kõik mida me näeme on hall, see, mis on hea, ei torka otsekohe silma. Siit ka haaramine hetkelise naudingu järele - tagajärgi pole lihtsalt veel näha. Vaele, mis päästab viieks minutiks, pisiasja vargus, võõra saladuse väljaandmine selleks, et vestluskaaslasti lõbus-tada, töötaja raiskamine meelelahutusele. Siis pöördub vallapäästetud kurjuselaine tagasi, aga midagi muuta on juba hilja.

Ära usu oma tahtmisi, tundeid ja kirgi, kontrolli end, pane tähele oma tundeid, vaata Jumala käske: osutavaid, hoiatavaid, käskivaid ja keelavaid märke, siis ei satu sa kunagi kraavi ega sõida kedagi surnuks.

Peamised puudused

Remont

Sa vaatad head maali ja tunnistad endamisi: tõeline kunstiteos. Selles pole mingit kahtlust. Joon, koloriit, kompositsioon, üksikasjade väljapeetus, kujutise sügavus - kõik ütleb sulle midagi.

Hea automootor - sa kuuled kuidas see kapoti all sumiseb. Tahad proovida, kui ühtlane on selle käik. Vala klaas vett täis ja pane poritiivale. Ole rahulik, tilkagi ei loksuh maha.

Hea jalgpallimeeskond. Suurepärase kokkumäng, tugev kaitse, kiire rünnak. Tundub nagu mängiksid nad kuidagi juhuslikult, justkui kogemata, raske on märgata mingit selget taktikat. Kuid igaüks neist jõuab oma positsioonile õigeaegselt. Söödud on laitmatud, igaüks käsitleb palli suure vilumusega.

Hea inimene. Kelle järele sa aina igatsed, kelle pilku sa ootad. Miks, seda ei suuda sa sõnadesse panna. Ta lihtsalt on niisugune: loomulik, lihtne. Temas on palju päikest. Püüa see lahti mõtestada. Ta valitseb ennast, olemata seejuures leige, äratav lugupidamist, ilma et ta annaks tunda oma üleolekut. Räägib tõtt, kuid pole naiivne. Ta pole ei ihne ega pillaja.

Vahel seisad aga pildi ees, ja kuigi sa pole spetsialist, see pilt sulle lihtsalt ei meeldi. Justkui oleks hea, aga midagi on puudu, miski segab. Hea auto - tundub et läheb hästi käima ja töötab vaikselt, aga taustalt kostub rahunukstegevast müra. Oleks väga hea jalgpallimeeskond, kui mitte see paremäär ... jookseb halvasti, ei mõtle, tormab edasi igal võimalusel. Hea inimene - ainult valetab, ma ei usuks, kui poleks ise kogenud. Sul on väga kahju. Ta on armas, sümpaatne ja sõbralik, ainult et sellega, mis ta räägib, ei saa kunagi arvestada.

Aga kuidas sinul läheb? Võibolla sa ütled: "Mis sest ikka rääkida, omavahel öeldes läheb kõik halvasti, nagu vanas mootoris, kus kõik koliseb, turtsub ja loksub."

Võibolla. Kuid ole rahulik, remont on alati võimalik. Vahe sinu ja mootori vahel on aga see, et kui sa mootori ühe vea korda teed, võib kuskilt midagi muud katki minna; kui sa aga võtad mõne oma pahe erilise tähelepanu alla, paraned tervikuna.

Kuid mis võib siis sinus korrast ära olla? Kõige kurjemaks paheks on muidugi egoism. Sellest kasvab välja terve pahede pundar, kuhu võid sinagi takerduda. Püüame selle puntra lahti harutada nn. "peamiste pahede" struktuuri järgi, mida vahel ekslikult ka peamisteks pattudeks kutsutakse. Peamisi pahesid on seitse. Ja nendest saavad omakorda alguse kõik teised pahed.

Uhkus - "Küll ma sulle näitan. Sa ei tea veel, kellega sul on tegemist!" Tahtmine ennast tähelepanu keskpunkti seada toob varem või hiljem kaasa terve pattude laviini - vale, tagarääkimise, kangekaelsuse, kiitlemise.

Õgardlus - "Söömine on nauding!" - ja

kõlvatus - ihulike naudingute narkomaania. Siit lähtub ka mugavuseiha.

Ahnus - "kõige alus on raha", varanduseiha, mõõdukuse puudumine materiaalsete väärtuste käsitlemisel. Sellega on seotud ka ihnsus - ebamõõdukus maise vara endalehoidmisel. See tõukab inimese iga-sugustele pettustele, ebaaususele, vargusele.

Laiskus - tahtmatus täita oma kohust. "Mulle meeldib vaadata, kuidas teised tööd teevad". Selle puuduse reedab tihti kurvameelsus või halb tuju, mis tekib siis, kui peame asuma oma kohuste täitmise juurde. Ja siit edasi tulevad paljud minnalaskmised, sõnakuulmatus, ajaraiskamine.

Kadedus - ehk hingevalu, mis on põhjustatud teise inimese edu, saavutuste või vedamise pärast. Siit tulevad teesklemine, intriigid, solvamised, reetmised.

Viha - kalduvusest vihastada saab alguse sõim, kättemaks, rasked kuritööd.

Missugune nendest pahedest tundub sulle kõige tuttavamana?

Sinu peamine pahe

Mis sulle minus ei meeldi?

Kui ma mõtlen sellele, kust tulevad hea ja halb, vourused ja pahed, siis tuleb headuse puhul silme ette pilt lumega kaetud tasandikul liikuvatest suusatajatest, kellest esimene saab valida kõige otsema tee, mis eesmärgile viib. Esimesel on kõige raskem minna, see, kes tuleb esimese järel, ei pea teed valima, vaid kasutab juba esimese sissesõidetud rööpaid. Ja neil, kes on tagapool, on aina kergem. Samamoodi on esimese teadliku ja vabatahtliku hea teoga. Algul nõuavad niisugused teod palju mõistuse ja tahte pingutamist, aja jooksul tekib vilumus ja sellest tärkab rahulolu.

Kui jutt on pahedest, siis ei liigu suusatajad enam mööda tasandikku, vaid sõidavad alla järsust mäest. Esimene sõidab vastu koheva lume takistust tee sisse ja selle tõttu laskuvad teised tema jälgedes palju kii-

remini - sõidavad esimesele selga. Esimene hea tegu kohtab meis palju vastuseisu, aga kui me sellest üle saame läheb kergemaks; aga ikkagi on pahed meis kiiremad tekkima ja visad kaduma, sest inimest tõmbab rohkem kurja kui hea poole.

Niisugune on üldine seadus, mis puudutab iga inimest. Kuid peab ütlema, et igal inimesel on oma lähenemisviis - kus näeb ta paremat võimalust määkketõusmiseks, laviinist hoidumiseks, järsul laskumisel jalule jäämiseks. Iga inimene saab pärilikkuse kaudu kaasa kalduvuse teatud pahede suunas ja samas ka moraalsete ja intellektuaalsete võimete - vooruste - suunas. Pahelised kalduvused võivad kontrolli ja enesevalitsemise puudumisel pahedeks muutuda, nii nagu head võimed muutuvad voorusteks seda kiiremini, mida teadlikumalt me neid arendame.

Jah, seda küll, aga sina teadvustasid endale selle fakti alles nüüd - need seadused ja mehhanismid - mingil oma eluetapil, siis, kui osa sinu pahedest ja voorustest on juba välja arenenud. Nüüd pead sa tegutsema kahes suunas: püüdma juba kinnistunud pahesid välja juurida ja äratama hooletussejäänud voorused. Ainult et ära ärritu, kui kõik ei lähe kohe "nagu lepase reega".

Kord rääkis mulle keegi väiksesest ämblikust, kes tavatseb rünnata endast palju suuremaid putukaid, paralüseerides nende närvikeskuse. Samamoodi on sinu võitlusega oma pahede vastu. Kõigepealt tuleb anda tugev löök peamise pahe pihta, halvata see pahe, mis on teiste pahede juur.

Kuidas aga veenduda selles, milline pahe on peamine? Kõige otsesemalt saad sellest teada siis, kui küsid seda kelleltki, kes sind ei salli, kellele sa mõjud ärritavalt - või vastupidi, inimeselt, kes sind armastab, sest ta näeb sinus kurja ja valutab selle pärast südant. Nende arvamus võib sind sinu peamise pahe leidmisel palju aidata.

See on probleem, mille lahendamise nimel tasub pingutada, sest sellest sõltub sinu "olla või mitte olla" hoolimata sellest, missugust ühiskondlikku funktsiooni sa täidad või täitma hakkad, sest ohjeldamata pahe teeb sind tühjaks. Ohjeldamata pahe süveneb järk-järgult ja neelab üha rohkem energiat, nii nagu umbrohi lämmatab vilja, nii nagu vähkkasvaja ajab oma siirded mööda organismi laiali ja hävitab selle. Lõpuks tuleb surm. □

Eestimaalt on sagedamini Narvas käima hakatud

Esimene sõjajärgne rooma-katoliku jumalateenistus Narvas

Kui ma 3. mail Narva sõitsin, et seal pühapäevaks jumalateenistust organiseerida, võtsin esmalt ühendust kohaliku ringhäälinguga. Narvas on raadio-sõlm, mis annab tunni jagu päevas eetrisse kohalikke saateid Eesti Raadio saadete vahel.

Teate avaldamises kokku leppinud, küsisin raadio diktorilt, et kuidas siis on, kas Eestimaalt on viimasel ajal rohkem Narvas käima hakatud (olin sellist avaldust kuskilt poole kõrvaga kuulnud). Diktor ei märganud minu ironiat üldse ja tunnistas täiesti siiralt, et jah tõepoolest, on küll!

See, et Narva pole Eestimaa, on uusnarvakate teadvuses sügavale juurdunud tõsiasi. Linnas on ju ainult 3-5% eestlasi ...

Ennesõjaaegses Eesti Vabariigis oli Narva imeilus linn ja suur Eesti kultuuri keskus, kus olid head koolid, oma eesti teater "Võitleja", toimus vilgas kontserdielu jne. See kõik ei jättnud oma mõju avaldamata - meie sajandi Eesti suuremate kultuuritegelaste elulugusid silmates võib tihti märgata, et nad on pärit just Narvast. (Praegusaja noortes, kes tausta ei tea, võib see fakt kahjuks juba isegi imestust ja võõristust tekitada.)

Siiski on selles linnas alati tunda olnud Venemaa lähedus, kuigi tollal oli piir kaugemal kui praegu. Narvas valitses väga omapärane kultuuride sümbioos. Sealsed eestlased kõnelesid argipäevakeelena originaalset, veidi venemaigulist (kuid ilma vene aktsendita) eesti keelt, milles

jõesadam oli "párahodi priistan" ja linna üks tähtsamaid orientiire, telliskivitehase korsten, oli "kírbitsa sáodi trúba"; lapsele káratati seal: "Pane rot kinni, kui atets sinuga gavarjáitab!" Need lood pärinevad mu isalt ja vanaemalt, kes olid samuti Narva eestlaste hulgast pärit.

Enne sõda oli Narvas suur katoliku kogudus ja Eesti kõige suurem katoliku kirikuhoone, mille ehitamiseks oli omal ajal paavst kinkinud 1 miljon Eesti senti. Selle kiriku foto on käesoleval aastal küllap paljude meie katoliiklaste silme all - meie 1993. aasta seinakalendril. (Vaata ka "Kiriku Elu" nr 5/92 ja 1/93).

Kirik hävines II maailmasõjas suuremalt osalt, ja see, mis alles jäi, kisti maha sõjajärgsete "taastamistööde" käigus. Hävingust pääses vaid preestrimaja - suur kahekorrseline punasest tellisest ehitist, milles kuni viimase ajani oli mingi ehitusorganisatsiooni ühiselamu. Maja tagasisaamiseks oleme esitanud taotluse, ja kasutust sellele leiaks kindlasti - esmalt muidugi kogudusemaja ja kirikuna, kuid näiteks oleks seal, arvestades Narva praegust kurba majanduslikku ja ühiskondlikku situatsiooni, kindlasti kauaks ajaks väga lai tööpõld meile armaksasaanud Tegeva armastuse saadikutel ehk Ema Teresa õdedel.

Üldse on Narvat praegu nukker vaadata. Suurem osa linnast hävis, kui viimases sõjas sai Narva jaamas seisnud saksa sõjaväe laskemoonarong pommitamisel otsetabamuse. "Parahodi priistani" asemel laiub

praegu kalurikolhoosi traataiaga eraldatud sadam, ja "kirbitsa saodi truba" ei kõrgu enam Narva kohal. Linna keskus on ehitatud täis stalinistlikke hoonemürakaid, üks koledam ja nõukogulikumi kui teine. Tontliku minevikuvarjuna seisab Narva keskuses siiani Lenini kuju, linnavalitsus koosneb üsna varjatult kommunistlikult meelestatud isikutest, kellest suurem osa pole ilmselt Eesti kodanikud. Vana Narva hiilgusest tunnistavad veel vaid raekoda ja Narva kindlus.

Pühapäeval, 9. mail Narva jõudes võttis mind vastu purjus võidupühaste rusikaviibutamine igal pool, kus märgati Tallinna autonumbrit. Ootas juba, et mind tabab, nagu ühele reeturile kohane, "Nõukogude seaduse karm karistus, üleüldine vihkamine ja töörahva põlgus" (naislugejad, küsige oma Vene kroonus käinud isadelt, vendadelt või meestelt, mis see tähendab!) Kogu õhkkond tuletas vägisi meelde Mart Laari jutustust sellest, kuidas ta möödunud aasta 7. novembril juhuslikult Sillamäe kandis sõites oli ootamatult sattunud 50.-tesse aastatesse, kus punakaelarätistatud pioneerid veteranidele lilli ulatasid ja tübeteikapäised lapsukesed isade kukil paraadile marssisid, lehvitades uljalt punalipukestega.

9. mai õhtul kell 18.00 leidis Narva praeguses luterlikus kabel-kirikus aset esimene teadaolev sõjajärgne katoliku jumalateenistus. Missa toi-

mus ladina keeles, lugemistega vene, poola ja eesti keeles.

Kahe raadiokuulutuse ja eelmise päeva lehekuulutuse peale oli kokku tulnud 30-40 inimest, kellest ca 15 olid Narvas elavad katoliiklased, ülejäänud aga asja vastu huvi tundvad vene noored. Paljud viimastest olid katoliiklusega kokku puutunud õpingutepäevil Peterburis. Kohal olid ka mõned heatahtlikud uudishimulikud luteri kogudusest.

Kirik, milles Narva luterlased praegu koos käivad, on garaazhist ümber ehitatud väike kabel (fassaadi fotot näete lehe kaanel). Linna endine, suur luterlik kirikuhoone on nii halvas seisundis, et seal jumalateenistusi pidada ei saa. Selle kiriku taastamiseks läheks tõenäoliselt vaja miljoneid ja miljoneid kroone.

President Lennart Meri, kes paar nädalat varem oli Narvat külastanud ning muuhulgas käinud ka kõneall-olevas kabelis, oli masendatud. Garaazhist ikka päris pühakoda ei saa. President nõudis linnavõimult, et Narva kindluse kapiitlisaal peab antama luteri kiriku käsutusse. See annab ka meile lootust, et tuleviku võime pidada jumalateenistusi selleks paremini sobivas ruumis.

Igal juhul oleme väga tänulikud Narva luteri kogudusele ja eriti pastor Ralf Alasoole, kes katoliiku koguduse südamlilikult vastu võtsid ja lahkelt oma kirikus missat pidada lubasid. Samal põhjusel kuuluvad tänusõnad ka Ida-Virumaa praostile Peeter Kaldurile. Taas kord leidis kinnitust fakt (mida olen katoliiklikel foorumidel ja ajakirjanduses ikka rõhutanud), et Eestis ei ole suuremate kirikute puhul probleeme praktilise oikumeeniaga, st kui küsimuse all on mitte sõnad, vaid teod. Meenutagem kasvõi, et ka Ahtme katoliiku kogudus pidas rohkem kui kaks aastat oma jumalateenistusi Jõhvi luterliku koguduse ruumides, enne kui täpselt aasta tagasi saadi oma kabel; Pärnus ja Valgas



□ Paar pilti missalistest. Narvas valitsevast õhkkonnast annavad tunnistust kätega varjatud näod.

peame praegugi teenistusi luteri kirikutes. Kodutule peavarju andmine on Jumalale meelepärane tegu, tasugu Tema neile selle eest heldelt.

*

Narva katoliiklased ja meie kirikust huvitatud inimesed olid mulle juba mõnda aega endast märku andnud. Kuna sügisel on Eestisse tööle oodata kaht poola rahvusest preestrit, julgesin Narva koguduse loomise ette võtta. Kuni ilmastiku- (st tee-) olud seda lubavad, hakkavad katoliiku jumalateenistused Narvas toimuma iga kuu teisel ja neljandal pühapäeval kell 18.00. Ahtme koguduse missa algab seetõttu endise kella 17.00 asemel nüüd kell 16.00.

Palun sellepärast mõistvat suhtumist ka Tallinna koguduselt, kelle

preester pärast 2. ja 4. pühapäeva teenistust hakkab kaduma veel tulisea kiiruga kui 1. ja 3. Kellel vähegi võimalik, kasutagu pihisakramendi vastuvõtmiseks muid nädalapäevi, et väljastpoolt Tallinna tulijad jõuaksid seda pühapäeval teha. Nädala sees on ju ikka endiselt võimalus leida mõlemale poolele sobiv aeg vestluseks või pihiks.

*

Narva esimesel missal toimus üks veidi kummaline sündmus. Kui laulsin missa osi gregori koraalina, hakkasid linnud, kes seda läbi õhukese seina kuulsid, kaasa laulma. Mulle tundub, et selles linnas on üht-teist teha frantsiskaanidel!

isa Rein Õunapuu

Evangeeliumide aare

isa Martti Voutilainen OP

Toimetajalt. Ehk mäletab lugeja veel lubadust, mille andsin üle-eelmises "Kiriku Elus", et püüan saada lehte artiklit kompetentselt ja kogenud teoloogilt, kes esitaks oma nägemuse mõningatest raskustest, mis tekkivad Pühima Kolmainsuse teema käsitlemisel. Teoloog, keda tookord silmas pidasin, oli dominikaanpreester isa Martti Voutilainen (s. 1926), kes ka lahkelt nõustus kirjutama.

Palutud artikkel oli isa Martti juba peaaegu valmis, kui ta mulle helistas ja pakkus välja ühe idee, mis tal oli kirjutamise ajal tekkinud. Kuna kolmainsuseõpetus sõltub otseselt evangeeliumide tõlgendamisest, pidas ta vajalikuks käsitleda kõigepealt teemat, kuidas lugeda evangeeliume, sest teda on korduvalt üllatanud inimeste sellekohane võhikkus ja mõtlematus.

Nõustusin muidugi suurima rõõmuga, sest isa Martti on inimene, kelle vaimutöö vajaks jäädvustamist palju suuremas osas kui siiani, ja näen alati väga hea meelega selle targa preestri artikleid meie lehes.

Tahaksin veel saateks öelda, et teoloogiliste tekstide lugemine ei ole kerge, sest iga teoloog peab arvestama oma ametivendade terava pilguga, mis märkab poolikuid või ühekülgseid mõttekäike.

Seepärast lugegem kannatlikult ja tähelepanelikult ning ärgem laskem end keerulisest sõnastusest häirida, sest artikli sisu on igaühele väga vajalik.

Juba peaaegu kaks tuhat aastat on inimesed lugenud nelja jutustust Naatsareti Jeesuse elust ja surmast. Neist neljast jutustusest - neljast evangeeliumist - on nad leidnud väga erinevaid asju. Aga kui see lugemine on aastasade jooksul muutunud pidevalt laialt ulatuslikumaks, on see tingitud asjaolust, et paljud inimesed on leidnud vastuseid elu suurtele küsimustele: kas inimese elu võib uueks saada, kas inimene võib leida tõe surmast ja surematusest, Jumalast ja lunastusest.

Sellelaadsed küsimused on pannud inimesi üha uuesti pöörduma nende tekstide juurde, kuid lisaks on ka suunanud seda, kuidas on inimesed, kuidas oleme meie kõik neid tekste lugenud, millele neis oleme pööranud tähelepanu ja kuidas loetust aru saanud.

See ligi kaks tuhat aastat väldanud lugemise ja seletamise traditsioon suunab ikka veel evangeeliumide lugemise viisi. Selle pika aja kestel on meie mõtted elust ja surmast, tulevikust, uueksaamisest, inimese nõtrusest ja langemistest - ja ennekõike meie mõtted Jumalast ja tema suhtumisest inimesse - saanud rohkem või vähem väljakujunenud vormi. Õigupoolest me juba teame või meile on juba öeldud, mida evangeeliumid meile kuulutavad. Nad kuulutavad Jumala poolt toodud ja meile pakutud lunastust Jeesuses, pattude andeksandmist ja igavest elu.

Kõige levinum viis lugeda evangeeliume on niisiis otsida, mida nad ütlevad mulle minu enda võimalusest saada lunastatud, ning selle lunastuse sisust. Ja need sajad ja tuhanded kommentaarid, mis sajandite jooksul on kirjutatud, püüavad samuti aidata lugejat mõista selles valguses neid kirjakohti, mille seotust lunastusega on raske leida või mis mõnel muul põhjusel meile ei avane.

Kuid on teinegi viis lugeda evangeeliume, viis, mille puhul me ei esita valmisolevaid küsimusi, vaid asetume lihtsalt kuulama, laseme tekstil meid kanda, jälgime iga sõna ja lauset, tegemata vahet selle põhjal, mis kõnetab meid isiklikult ja mis tundub rääkivat millestki muust kui minust, lugejast, minu praegusel eluhetkel.

Sellist lugemisviisi peetakse tihti lapselikuks või lihtsarahvalikuks. Meil tuleks ju püüda õppida tundma neid ajaloolisi olusid ja seda kultuuri, mille raamistuses evangeeliumi sündmusi läbi elati ja neist räägiti; lisaks peaksime meeles pidama, et paljud sõnad ja laused ei ole ilmselt Jeesuse enda poolt just sel kombel lausunud, vaid need on võinud saada hiljem muutunud vormi, et nad vastaksid kristlaste teise või kolmanda sugupõlve küsimustele.

Nende märkuste kohta võib öelda, et Kirik on alati võtnud evangeeliumid vastu kui Jumala kingituse, kui Püha Vaimu mõjutusel sündinud asitõendi (niisiis mitte kui mehhaanilise raporti), ning et kristlased ja kogu kirik on sajandite jooksul elanud neist neljast tekstist, kuulanud neid, saanud neist valgust ja tõde ning leidnud neis ühenduse Jumalaga ning Tema inimesekssaanud Sõnaga, Jeesuse Kristuse, meie Issandaga.

Justnimelt samas valguses ja sama armastusega võime me ka tänasel päeval lugeda evangeeliumide tekste. Kuigi aastatuhandete pikkune ajaline distants ja kultuuride suur erinevus muudab mõningate kohtade mõistmise meie jaoks võimatuks või vähemalt väga raskeks, on niisuguste kohtade kõrval palju enam seesugust ainet, seesuguseid ütlemissid ja õpetusi, mis oma lihtsuses ja inimlikus selguses on ilma seletusteta täiesti arusaadavad, ning tihti just oma üllatavuse tõttu panevad meid järeldusi tegema. Ja kui meie meelt vaevab see, et näiteks Johannese evangeeliumist kumab väga selgelt läbi selle kirjutaja isikupärane mõtlemis- ja väljendusviis, siis Kirik on võtnud sellegi evangeeliumi vastu usaldusväärse tõendina Jeesuse inimlikust ja jumalikust olemusest, Tema lunastustoonud elust, mis vahendus jüngeritele nii tegude kui õpetuste kaudu.

Esimene võti evangeeliumide lugemiseks on arusaamine, et evangeeliumid kogu oma paljutasandilisuses ja mitmekülgsuses räägivad tegelikult ikka vaid ühest asjast, ja see asi on Jumala riik. Jumala riigile lähenetakse lugematutest eri suundadest, sest see on Jumala enda tehtud ja ületab seetõttu igasuguse inimliku mõistmise piirid, ning võib inimestele avaneda vaid kildhaaval, Jeesuse enese poolt kannatlikult ja üha uuesti seletatuna.

Isegi sel juhul, kui meie esimene mulje on, et evangeelium räägib mõnes kohas meist endist, võib täpsemal uurimisel märgata, et tegelikult on jutt siiski sellest, mida me vajame ja mida meile pakutakse - Jumala riigist. Nimelt Jumala riik oli ja on see, mida inimesed ei tundnud ja ei võigi loomu poolest tunda; seetõttu ei võinud seda ka avada, õpetada ja seletada keegi muu kui Jumala riigi rajaja - Jeesus, kelle isik ja elu on justnimelt maa peale ilmunud Jumala riik.

Kuna meil ei saanud eelnevalt olla mingit tõeliselt ehtsat ja selget kogemust Jumala riigist, valib Jeesus oma väljendusviisiks tihti tähendamissõna. Ta võtab midagi meie maailmast ja elust ning lisab siis võrdpilti üllatuse, üllatava või tundmatu ainese, mis on just see joon Jumala riigist, mida ta selles seoses tahab oma kuulajatele vahendada. Inimlik aines, mis on meile õigupoolest enam või vähem tuttav juba eelnevalt, on räägitud huvitaval, puudutaval, vahel lausa kütkestaval kombel, ja seetõttu jääb see võrdlus meie mällusse ja teadvusse. Aga tähendamissõna ei ole tegelikult räägitud mitte selle pärast.

Võtkem üks näide. Luuka evangeeliumi 15. peatükis on pikk tähendamissõna rikkast mehest ja tema kahest pojast. Seda on traditsiooniliselt kutsutud "Tähendamissõnaks kadunud pojast", ja igaüks, kes on seda kuulnud või lugenud, on säilitanud seda oma mällus.

Mispärast Jeesus selle tähendamissõna rääkis? Ei, mitte selleks, et tuletada meile meelde midagi, mida me õigupoolest juba väga hästi teame. Tähendamissõna kogu mõte on isa üllatavas käitumises. Võrdpildi õige nimi olekski "tähendamissõna armastavast Isast". Jumala riigi tundmaõppimise seisukohalt on see tähendamissõna üks kõige olulisemaid; kuid muidugi ei või sellega öelda kõike, ja seepärast räägib Jeesus arvukalt teisi tähendamissõnu, millede üllatavad küljed valgustavad Jumala riigi saladuste rikkust.

Kuigi evangeeliumide tõlgendamine niisugusel kombel, Jumala riigi väljendusena, võib meid palju aidata, jätab see lugemisviis siiski veel mõningaid teisi probleeme, mille avanemiseks vajame veel teisigi tekstist esile kerkivaid tähelepanekuid.

Kui loeme aeglaselt ja hoolikalt evangeeliumide tekste, siis on mõned kohad võinud meid hämmastada. Ja kui nii ei ole juhtunud, võib asja selgemaks muuta mõne näite varal.

Kui keegi juhtuks meilt küsima, kas Meie Isa - palve on on õhtupalve või hommikupalve, ütleksid paljud kristlased, et see on ju palve igaks hetkeks, mis

on antud meile püsivaks juhtnööriks. Aga kui loeme tähelepanelikult, siis viitab selle palve enda tekst selgelt hommikule.

Eelnev näide on huvitav ja kasulik, sest me jõuame siin selle faktini, et Matteuse ja Luuka evangeeliumid lähevad just selles kohas lahku. Matteuselt loeme: Meie igapäevast leiba anna meile täna ... Luukas aga seevastu kirjutab: Meie igapäevast leiba anna meile iga päev ... Kui me siis loeme Matteuse evangeeliumi, võime näha, et Matteuse kasutatud vorm on hommikupalve vorm, ja see annab meile rikkaliku perspektiivi näha, kuidas Jeesus õpetab meid oma päeva alustama.

Teine küsimus oleks, kellele Jeesus selle palve õpetab, st kelle palve see on? Vastuse võib leida palve viiendast lausest, mis kõlab: ... ja anna meile andeks meie võlad, nii nagu meiegi oleme andeks andnud oma võlglastele. See Matteuse evangeeliumi sõnastus on üllatav, nii üllatav, et paljudes tõlgetes ei tõlgita seda praegugi veel minevikuvormis: "... oleme andeks andnud ...", vaid kasutatakse oleviku vormi: "... anname andeks ...". Lause loogika on siiski selge. Jeesus õpetab oma kuulajaid tuginema eeldusele, et nad ise on juba andeks andnud. Ja et lugeja ei hüppaks sellest kohast üle ega peaks seda mingisuguseks juhuslikuks väljendiks, korratakse sama asja ülejärgmises salmis: Kui te ei anna teistele andeks, ei anta ka teile andeks (Mt 6,15).

Kuidas mõista seda kirjakohta? Enamik kommentaare ei käsitle tegelikult selles sisalduvat probleemi üldse. Asjasse toob selgust lihtne küsimus: kellele Jeesus räägib?

Samas Matteuse evangeeliumis küsib Peetrus Jeesuselt: "Kui palju kordi pean ma oma vennale andeks andma?" Jeesuse vastus "seitsekümmend korda seitse korda päevas" tähendab sama kui lõpmatult. Apostlid olid saanud pädevuse anda kahetsejatele ja andekspalujatele Jumala nimel andeks lõpmatu arv kordi. Võis kergesti mõista, et sellist pädevust omavale inimesele tunduvad tema enda langemised seda raskemate ja häbiväärsematena, ja nende ülestunnistamine Jumalale seda vaevalisem. Seepärast lohutab ja julgustab Jeesus apostleid, tuletades neile meelde, et ka nemad võivad usaldavalt loota Jumala andeksandmisele, mida nad vajavad vähemalt sama palju kui kestahes muu inimene.

Kõnesolev näide juhatab meid uurima evangeeliumide puhul just seda küsimust: kellele mingi tekstiosa on eelkõige mõeldud?

Seega oleme jõudnud kohta, mis on evangeeliumide mõistmise seisukohalt väga oluline. Uskuva kiriku veendumust, et evangeeliumid on kingitus mitte ainult kirikule, vaid ka selle igale liikmele, on tavaliselt mõistetud nii, et evangeeliumi iga lause on suunatud vahetult igale üksikisikule ja samas ka kogu kirikule. Asja niisuguse esituse üheks tagajärjeks on see, et nii see ka tõepoolest on. Kuid enne seda on väga tähtis märgata, et evangeeliumi sõnad on suunatud eri inimestele erilisel viisil.

Me oleme juba näinud, et Meie Isa -palve, kuigi see on iga kristlase palve, on täiesti erilises ja konkreet-ses mõttes Jeesuse poolt valitud apostlite ühine palve päeva alustades. See sisaldab alguses apostlite tööprogrammi ja järgnevalt seda, mida nad vajavad nimetatud programmi täideviimiseks. Jeesus oli kutsunud nad ära nende ametitest, see tähendab elatusallikate juurest, ning teinud neist Jumala riigi vaesed sulased, kes sõltuvad teiste inimeste almustest. Jeesus oli andnud neile nähtava positsiooni ja autoriteedi, millega liitusid omad kiusatused, ja seadnud nad samas maailma kurjade jõudude erilise viha ja vasturünnakute objektiks.

Meie Isa -palve on Mäejutluse keskne osa (Mt 5-7), ja pole vaja lugeda kuigi palju lauseid Mäejutlusest, kui oleme sunnitud küsima, mil kombel peaksime meie, vastavalt Jeesuse soovile, vastu võtma õpetust, mida ta seal jagab. Paljud kristlaskonna suured õpetajad on tunnistanud, et nad ei ole leidnud sellele küsimusele rahuldavat lahendust. Kuid nende kirjutistest näeb, et (vähemalt enamik neist) ei ole märganud küsida, kellele Mäejutlus on eelkõige mõeldud. Ja ometi on see täiesti selgelt öeldud Mäejutluse esimestes lausetes. "Kui Jeesus nägi rahvahulki, läks ta üles mäele. Ja kui ta oli maha istunud, tulid jüngrid tema juurde. Ja ta avas suu, õpetas neid ja ütles ..." (Mt 5, 1-2). Luuka evangeeliumi vastav koht: "Jeesus tõstis oma silmad jüngrite poole ja ütles ..." (Lk 6,20).

Mäejutluse raskus seisneb selles, et Jeesus õpetab seal käitumist, mida tundub olevat võimatu järgida. Ta keelab astuda vastu kurjale ja tagasi lüüa ründajat. Aga kuidas võib elu säilida, kui seda ei kaitsta rünnakute eest?

Esimene vastus, mille leiame evangeeliumist endast, on see, et just nii tegi Jeesus enda puhul. Ta tuli, et anda oma elu, ja seepärast ei kaitsnud end nende ees, kes ta tapsid - isegi ei kõndinud minema oma teed, nagu ta oli teinud Naatsaretis oma tegutsemise esimesel etapil (Lk 4,29-30). Peetrus haaras mõõga,

kuid Jeesus hoiatas teda selle kasutamise hukatuslike tagajärgede eest. Ta ennustas Peetrusele, et too sureb vägivaldselt surma sarnaselt oma Issandale. Teistes seostes on Jeesus siiski viidanud kindlale korrale, mis valitseb kõige Jumala loodu puhul, ja kristlased ei ole kunagi võinud järjekindlalt loobuda õigusest ennast kaitsta.

Kuid apostlid pidid olema kõiges oma Issanda järgijad, tema sarnased. Neist pidi näha olema see sama Jumala riik, mis paistis Jeesusest. Ja Jumala riiki ei tohi ega saagi kaitsta mingisuguse vägivallaga. Selle riigi vägi on nimelt Jumala lunastav armastuse vägi, mis viib inimesed lõpuks Jumala juurde igavesse ellu.

Mäejutluse tähelepanelik lugemine selles perspektiivis toob esile palju viljakaid vaatenurki, millede kaudu saab ilmsiks, kui tähtis on panna tähele teksti suunatust eelkõige apostlitele ja alles seejärel, kuid veidi üldisemal ja kaudsemal moel, igale Jeesuse "karja" liikmele.

Selle pika sissejuhatuse eesmärk on näidata kätte teatud üldistav skeem, mille järgi me võime leida evangeeliumidest piltlikult öeldes kolm raamatut: need on Jeesuse "karja" raamat, Jeesuse apostlite raamat ja tema Isa raamat. Teisisõnu "karja" raamat, karjaste raamat ja Karjase raamat.

Kolm raamatut ühes raamatus

Igaüks, kes on lugenud kõiki nelja evangeeliumi, on võinud tõdeda, et mõned kohad nendest on adresseeritud "karjale", kõigile neile, kes tulid Jeesust kuulama ja tahtsid ühel või teisel kombel saada osaliseks tema riigist, tema avanevast messiaanlikust tulevikust. Samuti on iga lugeja võinud märgata, et Jeesus annab erilisi juhtnõure neile kaheteistkümnele apostlile, kelle ta ise oli välja valinud ja seadnud oma esindajateks, tunnistajateks ja järgijateks. Samuti on selgelt märgata kohad, kus Jeesus räägib oma Isast ja iseenda elust ühes Isaga, Isa teenistuses.

Käesolev artikkel tahab nimelt esile tuua seda, et nende kolme tasandi, "kolme raamatu" märkamine aitab kuulda Jeesuse õpetusi väga konkreetsete ja selgetena, võiks isegi öelda: sõnasõnalt täidesaadetavatenä. Eriti Johannese evangeeliumi lõpupoolel antakse mõista, et Jeesuse poolt apostlitele lausutud sõnu ja eriti tema sõnu Isa kohta tuleb mõista päris täht-tähtelt, mitte küll täht-tähtelt selle maailma arusaamiste kohaselt, vaid selle reaalsuse tasandil, mida usk meile avab.

Need kolm "raamatut": "karja" raamat, karjaste raamat ja Karjase raamat, ei ole muidugi mingid eraldiseisvad raamatud; me ei või rebida evangeeliumidest teatud osi välja, kõita neid siis uutmoodi kokku ja saada nii kindla suunitlusega raamatuid. Paljud kohad kuuluvad täiesti vahetult kahte või isegi kõiki kolme neist. Siiski on jälle mõned kohad, mis avanevad meile üksnes siis, kui me näeme, kellele nad on eeskätt adresseeritud.

Lõpuks jääb veel küsimus, kas võib selline täpselt teksti järgiv käsitus teha meile mõne evangeeliumi koha kaugemaks või isegi võõraks, selliseks, mis puudutab ainult vaimulikkonda või muid erirühmi, kuid mitte kogu kristlaskonda.

Esimene ja tähtsaim neist kolmest on "Karjase raamat", mis räägib Jeesuse ja tema Isa vahelisest suhtest. See on kindlasti iga inimese jaoks kõige tähtsam, sest selles raamatus avaneb see lõplik jumalakäsitus, mille ristiusk maailma toob. See meie Jumal on Armastus, ja oma Poja läbi täiuslik lähedus, mis puudutab meid meie oma elus ja südames. Just see, et Karjase raamat ei räägi meist, vaid Jeesuse elu sügavamast saladusest, muudab selle meie jaoks nii tähtsaks.

Teisalt taas karjaste raamat, apostlite raamat, räägib meile Jumala riigi silmaganähtavast vormist, Kirikust, või täpsemalt öeldes Kiriku tuumast, kõigest sellest, kuidas Jeesus ise kogub oma jüngerite hulga kokku lunastuse ja tänu rahvaks, mis evangeeliumide ja nähtavate sakramentide kaudu püsib osaduskonnana Jeesusele põhineva karjaseameti poolt kogutuna ja juhatatuna.

Jeesuse õpetused näitavad selgelt, et iga Jumala riigi liige on isiklikult välja valitud ühendusse Jumalaga ning saanud oma, personaalse kutsumuse. Seepärast ei ole Karja raamat kirjeldus mingist umbmäärasest massist, vaid kõigist neist erinevatest kutsumustest, mida on sama palju kui on inimesi; iga kutsumus on mõeldud kasvama ja arenema koos teistega väga erinevates vastastikustes koosmõjudes. Kogu seda haaramatut paljusust hoiab seestpoolt koos Jeesuse elav mälestus ja ligiolek, kuid ka Püha Vaimu nähtamatu mõju. Ning selle terviku välised nähtavad raamid on kiriku sakramentides ja karjaseametis, mille tõelisus ja tõde ilmnevad evangeeliumi kombel usu valguse ja uskuva elu kogemuse läbi.

*Spetsiaalselt "Kiriku Elu" jaoks
mais 1993*

Thomas Merton

MÕTISKLUUSI

ÜKSINDUSES

Suur Issand, kõige oleva Isa. Sinu valgus näib mulle pimedusena, Sinu haaramatu ulatus on minule tühjus. Sa oled mind iseendast esile toonud, sest Sa armastad mind, ja mina olen Sinu lõpmatuse ja igavese tõepärasuse kaduv väljendus. Kui ma ei tunneks sind, eksiksin ära sellesse pimedusse; kaoksin Sinu juurest tollesse tühjusesse, kui Sa ei hoiaks mind kinni oma ainusündinud Poja Südames.

Isa, ma armastan Sind, keda ma ei tunne; ma sülelen Sind, keda ma ei näe, ja ehkki olen eksinud Sinu vastu, loobun iseendast Sinu pärast, sest Sina armastad mind oma ainusündinud Pojas. Sina näed Teda minus, Sina süleled Teda minus, sest Ta tahtis Sinu armastuse abil olla samasugune nagu mina. Sinu armastus viis Tema minu pärast ristisurma.

Ma tulen Sinu juurde nagu Jaakob, Eesavi rüüs. Ma tulen kaetuna Jeesuse Kristuse headuse ja kallihinnalise Verega. Ja sina, Isa, kes oled tahtnud olla pime armastusavalduse suure müsteeriumi pimeduses, pane oma käed minu peale ja õnnista mind, nii nagu Sa õnnistasid oma ainusündinud Poega. Sa oled tahtnud näha mind ainult Temas. Aga samas oled tahtnud mind näha niisugusena, nagu ma tegelikult olen. Sest mu patune mina ei ole mu õige mina, see pole see mina, mille Sina mulle anda tahtsid. See on üksnes too mina, mida olen ise endale soovinud. Kuid ma ei taha enam seda vale "mina". Nüüd, Isa, tulen ma Su juurde Sinu enda Poja "minas", sest Tema Püha Süda on võtnud mind omaks ja hävitanud minu patud. Ta annab mind Sulle üle oma Südamepühamus, mis on Sinu palee ja tempel, kus pühakud Sind taevas teenivad.

XVIII

Ma olen sunnitud andma nime Temale, kelle vaikuses ma elan ja kelle vaikust ma teenin, sest oma vaikusest nimetab Ta ka minu nime. Tema üksi teab mu nime, milles mina tunnen ära Tema nime. Kohe, kui Ta mind kutsub: "Mu poeg", saan aru: Tema on "minu Isa". Minus on see äratundmine tegu, Temas Isiksus. Minus toimuv tegevus on Tema Isiksuse, Tema Vaimu, Tema Armastuse liikumine minu sisemuses. Kui Ta liigub, liigun mina koos Temaga. Nii olen ka mina liikuja. Ja liikudes hakkan ma märkama, et "mina olen", ja hüüdma: "Abba, Isa!"

Aga et ma ei ole endale isaks, siis on mul asjatu ärgata seda ära tundma nii, et nimetaksin oma vaikuse kõmavas kaljulõhes iseennast "Pojaks". Mu häääratab vaid surnud kaja, kui see hüüab iseendale. Ma ei virguks mitte kunagi, kui mind ei hüüaks pimeduses Tema, kes on mu valgus. Ainult Tema, kes on Elu, võib üles äratada surnu. Kui Ta mind nimepidi ei kutsuks, jääksin surnuks, ja minu vaikus oleks surmavaikus.

Kohe, kui Ta lausub mu nime, on minu vaikus ääretu elu vaikus, ja ma tean, et olen, sest mu süda on igaveste aastate kajas avanenud mu Isale.

Kuulamine on minu elu, rääkimine on Tema elu. Minu lunastus seisneb selles, et kuulen ja vastan. Seetõttu peab minu elu olema vaikne. Seetõttu on vaikus minu lunastus.

Jumalale meelepärane ohver on see, et annan Talle oma hinge - ja teiste inimeste hinged.

Hing on ohverdatud Temale, kui selle tähelepanu on täielikult Temale suunatud. Minu vaikus, mis viib

mind eemale kõige muu juurest, on seepärast kõige ohvriktoomine oma hinge loovutamine Jumala kätte. Sellepärast on see minu ohvrite seast kõige kallihinnalisem. Kui võin õpetada teisi elama samas vaikuses, toon sellega Talle kõige kallima ohvri. Jumala tundmine on väärtuslikum kui põletusohvrid (Hos 6,6).

Sisemine vaikus pole võimalik ilma armu ja alandlikkusega.

Erinevus *kutsumuse* ja *klassi* vahel: need, kes teostavad oma kutsumust pühadusele - või püüdleval selle poole -, neist pole nende kutsumuse tõttu võimalik aru saada. Neid ei saa liigitada ühtegi klassi. Kui oma vestluses paned nad mingisse klassi, pead kohe oma ütlust täpsustama, justkui kuuluksid nad siiski mingisse teise, täiesti erinevasse klassi. Tegelikult ei kuulu nad mitte kuhugi. Nad on vaid *nemad ise*. Inimeste silmis ei vääri nad suurt armastust või austust, sest nende isiksus on märguanne Jumala armastusest ja sellest, et ainult Jumal tunneb nende saladust, mis on sedavõrd kõrgehinnaline, et seda ei saa inimestele avaldada.

Pühakute juures me austame just seda saladust, mis ületab ja jätab kaugele maha kõik, mida tunne- me, mis on süütuse ja täielikult Jumalasse peidetud olemuse müsteerium.

XIX

“Kokkuvõtte kõigest, mida on kuulnud, on see: *Kar- da Jumalat ja pea tema kärke, sest see on iga inimese kohus.*” (Koguja 12,13).

“Tarkus on kõige esiti loodud ... Kellele on tarkuse juur ilmutatud? ...

Rohke tarkus on Issanda kartmine, ja see teeb nad joobnuks oma viljaga ...

Issanda kartus on tarkuse pärg, see saadab haljen- dama rahu ja tubli tervise ...

Kas sa himustad tarkust? Pea käsud, siis saadab Issand sulle selle ...”

(Siiraki raamat 1,4.6.17.19.27)

Meie olemuse sügavuses on Jumal, kes käsib meid elada. Aga me ei leia teda mitte ainult selle läbi, et leiame iseenda.

Kui Ta käsib meid *elada*, käsib Ta meid ühtlasi elada teatud viisil. Ta ei käsi meid elada kuidagimoodi, vaid nimelt hästi. Tema käsk ütleb, et me ennekõike, Temas elades, oleksime täiuslikud.

Nõnda on Ta seadnud meie olemuse sügavustes- se südametunnistuse valguse, mis räägib meile elu seaduspäradest. Elu ei ole elu, kui see ei allu neile sea- dustele, mida Jumal tahab. Elamine selle valguse abil

on inimese jaoks *kõigest kõige tähtsam*, sest sellega saavutab inimene elu Jumalas, ning elab Jumala kau- du. Kui me oma seaduse vastu minevate tegudega selle valguse kinni katame, muudame iseenda ole- mise roojaseks. Me ei suuda olla ausad enda suhtes. Teeme Jumalast valetaja. Kõik patt viib selleni välja, ja paneb ka teenima ebajumalaid, asendades Jumala tõe valedega.

Valelik südametunnistus on vale jumal. See jumal vaikib, sest ta on tumm; ta ei tee midagi, sest tal puu- dub võim. See on mask, mille kaudu me ütleme en- dale oraaklitaolisi ennustusi ja anname endale selle vastuse, mida kuulda soovime. Oleme nagu need, “kes on Jumala tõe vahetanud vale vastu” (Rm 1,25).

Jumalakartus on tarkuse algus.

Tarkus on see, et mõistame Tõe sügavalt sisemist tegelikkust, et omaenda hinge aususe abiga kogeme Tõde. Tarkus on see, et tunne- me Jumalat iseendas ja iseennast Jumalas.

Kartus, mis on esimeseks sammuks tarkuse juurde, tähendab kartust selle ees, et oleme valelikud Jumala ja iseenda vastu. See kartus tähendab, et oleme vale- tanud iseendale, ja et oleme heitnud oma elu ebajuma- late jalge ette.

Aga iga inimene on valetaja, sest iga inimene teeb pattu. Me kõik oleme olnud silmakirjalikud Jumala ees. “Kindel on, et Jumal on tõemeelne, olgugi, et iga inimene on valelik, nagu on kirjutatud” (Rm 3,4).

Issanda kartus, tarkuse algus, seisneb selles, et tunnistan üles pettuse, mis on “mu paremas käes” (Js 44,20).

“Kui me ütleme, et meil ei ole pattu, siis me petame iseendid, ja tõde ei ole meie sees ... Kui me ütleme, et me ei ole pattu teinud, siis me teeme Tema valeli- kuks ja Tema sõna ei ole meie sees.” (1Jh 1,8.10).

Nõnda siis algab tarkus pattude tunnistamisest. Tunnistamise kaudu tuleb meile Jumala arm. Meie südametunnistuses hakkab leegitsema Tema tõe val- gus, ilma milleta me pole võimelised patust hoiduma. See asetab meie hinge Tema armu tugevuse, seob meie tahte toimingud meie poolt mõistetud tõega.

Elu probleemi lahenduseks on elu ise. Me ei suu- da tabada elu olemust mitte targutuste ja analüüside abil, vaid elades. Kõigepealt peame elama, alles siis on meie arutlustel mingi alus. Alles pärast seda, kui oleme läbi kukkunud, võime midagi saavutada.

Esimese osa
"VAIMULIK ELU"
lõpp

GABRIELE BITTERLICH, inglimüstika ja "Engelwerk"

**Heinrich Graf von Soden-
Fraunhofen'i artikkel
"Das Engelwerk"**

*Raamatust: "Katholischer"
Fundamentalismus, Häre-
tische Gruppen in der Kirche?
Verlag Friedrich Pustet, Re-
gensburg 1991, lk 127 - 147*

**Ülevaate koostas
ja kommenteeris
Ylo M. Pärnik**

Kujutlegem, et keegi Eestimaal väidab, et talle ilmub aegajalt Jeesus Kristus, neitsi Maarja, ingel või mõni teine taevane olevus. Ta näeb teda ja kuuleb ta häält, mis käsib minna piiskopi juurde teatama, mis nõu on Jumalal patuse eesti rahvaga. Kohe kerkiks üles terve hulk küsimusi: Kas see ilmutus on ehtne või mitte? Äkki on see lihtlabane pettus? Võibolla on nägemus lihtsalt vaimuhai-

guse, hallutsinatsiooni, elava kujutlusvõimeprodukt? Kui kõik loomulikud, ja ka parapsühholoogilised seletusvariandid ära langevad, ei tõestaks see ikkagi sõnumi jumalikkude päritolu, sest ilmutust võib väga hästi pidada hoopis Saatana kätetööks. Tuleks uurida, kas privaatilmutuse sisu vastab kiriku õpetusele ja moraalinõuetele, missugune on visionääri enda eluviis, kaaluda nähtu väära tõlgendamise võimalusi nägija enda seisukohast, ka seda, kuivõrd nägija psüühika võib visiooni koormata omapoolsete moonutuste ja lisanditega.

Suured kristliku müstika klaskikud (teiste hulgas **Juan de la Cruz** ja **Jeesuse Teresa Avilast**) manitsevad ülimalle ettevõtusele silmaga nähtavate visioonide puhul. Kui ka paljud asjaolud privaatilmutuse ehtsust kinnitavad, jääb ikkagi igaühele vabadus otsustada, kas uskuda või mitte. Kellelgi pole keelatud avaldada asjalikku kriitikat ka nende ilmumiste kohta, mis on kiriku poolt tunnustatud. Inimlikud vahendid ei võimalda absoluutset tõestust.

Kui pikaaegseid segadusi võib soodsate tingimuste korral kaasa tuua kahtlase väärtusega privaatilmutus, näitab Gabriele Bitterlichi ja "Engelwerki" juhtum.

Gabriele Bitterlich

Asi sai alguse sellest, et Austrias Innsbruckis hakkas kõrgharidusega koduperenaine Gabriele Bitterlich (1896-1978) millalgi 1930-ndatel aastatel nägema ingleid. Tema tookordne kogenud pihhiisa lubas visioone küll ajuti kirja panna, kuid ilmselt suutis takistada asja avalikustulekut.

Kuid see preester suri, ning Gabriele valis oma uueks pihhiisaks arvatavasti üsna noore kaplani. Küllap avaldasid visioonide kirjeldused tolele mõju, nii et ta lubas oma hoolealusel neid 1947. a. iga päev üles kirjutada. 1949. a. informeeris too kaplan juhtumist Innsbrucki piiskoppi dr. **Paul Rusch**'i, kes määras proua Bitterlichi hingedihoidjaks oma viitseoffitsiaali dr. **Waitz**'i. Viimasest kujunes aga õige ruttu Bitterlichi nägemuste austaja.

Visionääri ümber kogunes varsti rühm preestreid, kes moodustasid peatselt organisatsiooni nimega "Opus Angelorum" (e. k. "Inglite Töö", edaspidi tekstis saksa keelne nimetus "Engelwerk"), et ellu viia seda, mida inglid Bitterlichile õpetasid.

"Engelwerk'i" loomine

"Engelwerk" loeb oma sünnipäevaks 24. aprilli 1949. Nimelt sel ööl andis suurt kasvu ingel, kes nimetas ennast "Jumala silmaks", Gabriele Bitterlichile käsu: "Kirjuta!" Järgmise kahekümne päeva jooksul panigi Bitterlich inglid diktaadi järgi kirja kolm teost: "Inglite riik", "Deemonite riik" ja "Kahe valdkonna mõjujõud". Edaspidi järgnes terve rida teisi kirjatöid, näiteks "Kalendaarium", kus aasta iga päeva kohta tutvustatakse erinevaid ingleid. Viimane leidis kõige suurema leviku "Engelwerk'i" liikmete hulgas, samal ajal kui teisi oopusi tundis ainult kitsas juhtgrupp. Vaikimistootuse andnud liikmetele usaldati üht-teist lugemiseks vastavalt nende edasijõudmise astmele.

Hiljem sünnitas "Engelwerki" liikmete hulgas suurt ärevust asjaolu, kui Bitterlichi kirjutatud "Käsiraamat" sattus kogemata avalikkuse käeulatusse. See sisaldas 250 deemoni nime, millede nimetamisest üksi pidi piisama, et neid tegutsema panna.

Juhtgrupiga liitus näiteks üks frantsiskaani professor, üks redemptoristide ordu preester, nendega koos ka proua Bitterlichi preestriks pühitsetud poeg, ning 1953. a. samuti äsja pühitsetud **Georg Blasko**, kellest sai peagi liikumise ideoloog ja osav kaitsja. Blasko jätkas nimelt õpinguid Roomas Lateraani ülikoolis ning omandas seal 1959. a. doktorikraadi kanoo-

nilise õiguse alal. Tal õnnestus Roomas võita "Engelwerk'i" poolehoidjate kardinalid **Dell'Acqua** ja **John Josef Wright**, ning Püha Isa Vatikani generaalkaaspiiskop **Petrus Canisius van Lierde**. Sellest oli hiljem toetuspinna leidmisel palju kasu.

Igatahes pidid juhtgrupi preestrid algusest peale mõistma, et Gabriele Bitterlichi visioonidele kirikliku tunnustuse saavutamine on väga raske, kui mitte võimatu.

"Engelwerk'i" õpetus ja spiritualiteet

Juba põgus pilguheit vaadete süsteemile, mida esitavad Gabriele Bitterlichi visioonid, näitab, et see ületab igas suhtes kiriku õpetuse raamid. Väga palju sarnast on juutide kabalistika või teiste gnostitsistlike salaõpetuste inglimüstikaga (uurijad on muide tähele pannud, et Bitterlichi vabamõtlejast abikaasa raamatukogu sisaldas muuhulgas ka esoteerilisi nähtusi käsitlevat kirjandust).

Bitterlichi õpetuse järgi ümbritseb kättesaamatus kauguses olev Jumala aujärke mitmepalgeline ning arvukate alajaotustega inglite hierarhia. Õiged ja langenud inglid jagunevad sümmeetrilisteks rühmadeks ning on omavahel sõjalal. Lõpuaja tingimustes on ka inimkond sellesse võitlusesse kaasa haaratud. Maailma saatus oleb sellest, missuguste vaimude poolele asub rohkem inimesi.

Igal ametialal, maakohal, inimeste rühmal on omad kaitseinglid ja (sic!) kaitsekuradid. Inimesed ja inglid on üksteisega sama tiheidalt seotud nagu näiteks roosipärja kett pärlitega. Kuna inglitel puudub kannatamisvõime, saab inimene nende partnerina teha seda, mida inglid ei saa: oma kannatustega asendavalt lepitada teiste inimeste süütegusid.

Apokalüptilises "relvavendluses" inglitega on seetõttu kesksel kohal enda pühitsemine resp. pühendumine inglile. Kes selle inglipühitsuse läbi teeb, astub oma kaitseingliga nõ "müstilisse abielu", ning kaitseingel hakkab teda kasvatama ja võitluseks ette valmistama. Nii kujundavad inglid neist inimestest varsti oma kuulekad meediumid meie maailmas.

"Engelwerk'i" liige võib iga armulaua puhul siduda endaga ingleid (nn *püha unio*). Seetõttu tuleb võimalikult sageli püha Armulauda vastu võtta. Bitterlich kirjutab muuhulgas ka "allveelaevataktikast", millega "Engelwerki" vaikimistootuse andnud liikmed peavad arvestama apokalüptilises inglite sõjas, sest Saatan võib muidu nende salaplaanidele jälile saada.

Jumal, Kristus, neitsi Maarja, lunastuse mõiste jäävad Bitterlichi inglimüstika kõrval justkui teisejärguliseks. Keskkel kohal on ikka inglid, olgu tegemist sakramentide, püha Missa, kiriku või maailmaga. "Engelwerk'is" kord nädalas peetav *Passio Domini* (pühima Sakramendi austamine ning Kristuse ristikannatuse üle mediteerimine) tundub kõige muu taustal osava maskeeringuna. Kunagi varem pole kirikus praktiseeritud enese pühitsemist teisele loodud olen-dile, ainus lubatud erand on siin mõistetavatel põhjustel neitsi Maarja. Samuti pole kirik enda sees aktsepteerinud kontrollimatu salaõpetusega ühinguid.

Segaseks jääb seegi, kui suur osa kirjapandust pärineb Bitterlichi nägemustest ja kui palju on juurde lisanud tema kaaskond. Poja koostatud ema elulugu "Ta nägi ingleid" nimetab ainult dogmaatilise sisuga kirjatöid, "Opus Angelorum'i kirjade" nimestik nimetab dogmaatilisi ja askeetilisi töid. Näiteks "*Pimeduse raamatu*" ("Das dunkle Buch") saatesõnas kirjutab

Bitterlich: "Preestrid kontrollisid seda teost. Ebaselged ja liiga üldised kohad jäeti välja. Juurde lisati tarvilikke selgitusi."

"Kaitseinglivennaskond" ja "Püha Risti preestrite ühendus"

See, mil viisil "Engelwerk" suutis katoliku kirikus kanda kinnitada, levida ning oma positsioone kindlustada, on kõike muud kui otsekohene ja aus. Palju oleneb sellest, kuidas asja serveeritakse, ning seda kunsti oskas juhtgrupp edukalt rakendada.

Küllap seletab just puudulik informeeritus seda, miks Nürnbergi piiskop dr. Rusch lubas "Engelwerk'il" nii kaua tegutseda. Tõsi, liialdused hakkasid talle sellest hoolimata silma. Ta püüdis organisatsiooni kontrolli alla saada, asutades 1961. a. piiskopliku vagadusühingu (*pia unio*) nimega "Schutzengelbruderschaft" ("Kaitseinglivennaskond"). "Engelwerk" kasutas selle võimaluse oma huvides ära, nii et vennaskond kujundati variorganisatsiooniks, mille liikmeks pääses tegelikult ainult "Engelwerk'i" inglipühitsuste kaudu. Sel teel sai võimalikuks oma tegevuse propageerimine, vaimulike harjutuste pidamine, noorsootöö jne. Inni jõe orus Silzi lähedal omandati poollagunenud St. Petersbergi kindlus, mis ehitati ümber kloostri- taoliseks asutuseks.

Juhtgrupp otsis võimalusi tegevuse laiendamiseks väljaspoole Innsbrucki piiskopkonda. Pärast seda, kui "Schutzengelbruderschafti" asutamine Münchenis liigse avameelsuse tõttu ebaõnnestus, saavutas Georg Blasko oma eelpoolmainitud soosijate kaudu paavsti kuurias "Engelwerk'i" juhtivatele tegelastele 1968. aasta sügisel privaataudientsi paavst **Paulus VI** juures. Siin kasutati ära parasjagu kirikus valitsenud preestriameti kriis

ning pakuti selle ületamise vahendina välja inglite austamist. Paavst usaldas nähtavasti oma nõuandjaid, kes antud juhul soosisid "Engelwerk'i" tegevust, ning õnnistus ja kiitus ei jäänud tulemata.

Reklaam täitis oma ülesande. Mitmed piiskopid, kes "Engelwerk'i" olemust vaid pealiskaudselt tundsid, tulid mõttele inglite austamise kaudu oma preestrid aidata. Nii asutati Augsburgi piiskopkonnas 1969. aasta veebruaris "Priestergemeinschaft vom Heiligen Kreuz im Werk der heiligen Engel" ("Püha Risti preestrite ühendus Engelwerk'i juures"). Selle ühenduse keskused loodi peatselt Freiburg in Breisgau's, Leiria piiskopkonnas (Portugal), Linzis ja Wienis (Austria), Aparecida's (Brasiilia), Guatemalaas, Lõuna Aafrika Vabariigis jm. Suure tähendusega oli keskuse rajamine Roomas kardinal Dell'Acqua eestvõttel, sest see võimaldas väita: "Meil on Rooma tunnus." Brasiilias loodi teoloogiline kõrgkool, mida juhtisid "Engelwerk'i" preestrid.

Müüt hakkab mõranema

Umbes 1973. a. paiku lahkus "Engelwerki" keskusest St. Petersbergist üks selle liikmetest ning esitas piiskop dr. Rusch'ile konkreetseid andmeid juhtgrupi elust "nägi" Gabriele Bitterlichi ümber.

Bitterlich oli teistest lossi elanikest suuresti eraldatud. Noviitsidele räägiti, et ta nägevat kõiki ingleid ning suutvat silma järgi vahet teha, missugused hostiad on konsekreeritud, missugused mitte; tal olevat varjatud kujul Kristuse haavad; ta seisvat ühenduses vaeste hingedega puhastustules; vaimselt olla ta pidevalt tegev maailmapoliitika sõmpunktides. Taevases hierarhias kuuluvat talle pärast neitsi Maarjat tähtsaim koht.

Võib-olla just selle teate mõjul keelas piiskop Püha Risti preestrite ühenduse tegevuse Innsbrucki piiskopkonnas. Rohkem ta ei jõudnud, sest suri varsti.

Püha Risti regulaarkanoonikute ordu

Kuigi "Engelwerk" võis 1961. a. peale kiriklike organisatsioonide varjus peaaegu takistamatult kasvada, sõltus ta kanoonilise õiguse järgi ikkagi kohalike piiskoppide sümpaatiast (can. 719 CIC/1917). Kuid Bitterlichi ilmutuste järgi oli tarvis kõikjal maailmas inimesi apokalüptiliseks lõppvaatuseks ette valmistada. Kiiremat levikut võis tagada ainult paavstile alluv ordu.

Mitmete nõuandjate õhutusel saatsid Braga ja Leiria piiskopid (Portugal) 1975. aasta septembris "Engelwerk'i" preestritele palve taaslustada Coimbras Püha Risti regulaarkanoonikute ordu. Ettepanek oli hea, sest selle ordu endisest liikmetest polnud enam kedagi elus - keegi ei saanud järelikult segada inglimüstika läbisurumist.

Vatikani Usulevitamise Kongregatsiooni loal avati novitsiaat 1977. aasta augustis. Rooma poolt määratud orduüles, abt **Karl Egger**'iga, kes "Engelwerk'i" ei kuulunud ning sellest suuremat ei teadnud, tekkis varsti vastuolu, sest orduülemast tähtsam oli taasasutatud ordu liikmetele teadagi "Engelwerk" ja selle ideed.

Juba asutamisaastal andsid noviitsid üheks aastaks Opus Angelorum'i professitootuse. Kuigi inglitordu tegelikkuses ei olnud ega ole ka praegu, taheti nende kehtetute korduvtöötustega näidata, kus on noviitside tõeline "kodu". Orduülem Egger pani aasta pärast Püha Risti ordu asutamist (1978. a.) oma ameti maha. Paavst Paulus VI suri sama aasta augusti algul, varsti ka tema ametijärglane **Johannes**

Paulus I. Noviitsid pöördusid tagasi St. Petersburgi. Ordu taasloomine jäi endiselt õhku rippuma.

Vahendeid ei valita

1979. aastal püüti avantüüri abil saavutada paavst Johannes Paulus II luba Püha Risti ordu kinnitamiseks. "Engelwerk'i" annetuskiri pakub järgmise kirjelduse:

"Oli Suur Neljapäev 1979, kui pärast armulauateenistust Püha Peetruse kirikus ulatati Pühale Isale, Johannes Paulus II-le raskesti haige piiskop Johannese palve: "Enne oma pöördumist koju Jumala juurde ma palun, et lubaksite mul anda püha töotus Püha Risti ordu." Veel samal ööl saatis Püha Isa oma generaalvikaari vahendusel oma õnnistuse koos loaga teha seda, mida paluti. Surmatunnil andis piiskop Johannes pidulikult ristiordu töotuse. Pärast seda kinkis Ülestõusnu talle tervise tagasi."

Tegemist oli 75-aastase Leiria emerituspiiskopi **Joao Pereira Venancio**'ga, kes elas pärast seda tervenemist veel 6 aastat ning jõudis alates 1981. aastast täita vahepeal taaselustatud Püha Risti ordu ülema kohuseid. Paavsti generaalvikaar, kes piiskop Johannesele paavsti loa edasi andis, oli "Engelwerk'i" suur sõber piiskop Petrus Canisius van Lierde.

Kuna Püha Isa täitis surmahäige (kui haige tegelikult, pole teada) Leiria piiskopi kummalise palve (vandetöötus ordu, mida pole olemas!), ei saanud enam miski takistada Püha Risti regulaarkanoonikute ordu uut algust. Novitsiaat avati taas 29. septembril 1979. Esimeseks ülemaks määrati kõrges eas **Anthony D. Bull**, kellele pakkusid aegajalt meelelahutust Rooma õppima saadetud Püha Risti ordu noored tudengid. Pärast tema sur-

ma juhtis ordu 1981-1985 juba tuttav Pereira Venancio, ning siis "Engelwerki" enda preester **Hubert van Dijk**. Näis, et miski ei takista enam kättevõidetud uue väljundi kaudu oma salajase tegevuse laiendamist.

"Engelwerk'i" eriülesandele vastas täielikult ka 'vana angeluse' mõiste Püha Risti ordu statuudi kavandis:

- 'Vana angelus' on vend, kes saadetakse varjatult ja tundmatuna välja teenima nagu ingel, et nõnda teostada hingede päästmise keerulist ülesannet.

- Reeglina elab 'vana angelus' maailmas, kus keegi teda ei tunne ega tea, ta ei kanna ordurüüd ning isegi mitte oma seisuse märke. See varjamine on vajalik selleks, et jõuda viletsuse kõige kaugemate soppideni.

- 'Vana angelus' jääb ka oma erilise missiooni juures täieõiguslikuks orduvennaks.

Osavat manööverdamist õpetuslikul pinnal on saatnud oskuslik majandustegevus. Neli korda aastas saadetakse laiali 20 000 annetuskirja, muuhulgas kõigile neile, kes kunagi on osalenud "Engelwerk'i" vaimulikel harjutustel. Eelistanetakse ka vanadekodusid, sest nende asukatel pole võimalik saatja usaldusväärsust kontrollida. "Engelwerki" noorliikmed peavad varsti loovutama oma pärandusosa.

Veel hullem on see, et hulk noori inimesi on "Engelwerk'i" astudes oma ümbrusele ja kodule kaduma läinud. Täielik eraldatus, isiklik sõltuvus igapäevase piitmise kaudu, lepitushuvrid, suur palvekoormus, vaikimine, lakka-matu tegevus - need kõik on sektide juures ammu läbiproovitud võtted, kuidas takistada nooruki küpsemist isiksuseks.

Kiriku negatiivne hinnang

1983. aastal lõpetas Usulevitamise Kongregatsioon "Engelwerk'i" uurimise. Kirjas kardinal **Höffnerile** 29.9.1983 seisab: "22.6.83 jõudsid kongregatsiooni kardinalid järgmise otsuseni: "Pühade inglite austamise edendamisel peab Opus Angelorum alluma pühade isade ja kiriku doktorite õpetusele." See tähendab, et "oletatavad privaatilmutused, mida omistatakse proua Gabriele Bitterlichile" ei leidnud kiriku õpetusameti tunnustust.

Kuigi "Engelwerk'i" ideoloog dr. Blasko kinnitas saksa piiskoppidele, et Opus Angelorum võtab seda arvesse ja alistub Püha Tooli nõudmistele, jätkus varjatud tegevus endist viisi. Kõnekas on näiteks see, mida ühel päeval öeldi Roomas õppivatele Püha Risti ordu liikmetele: "Usulevitamise Kongregatsioonis ei ole vaja meie kohta kõike teada. Meie oleme neist (oma teadmiste poolest) ees!"

1988. a. soovitas Saksa Piiskoppide Konverents kohalikel piiskoppidel "Engelwerk'i" vaimulikud harjutused keelustada. Nüüdseks on Usulevitamise Kongregatsiooni lõplik otsus võtnud viimase lootuse endist viisi kiriku sees Bitterlichi nägemusi teostada. Kuid karta on, et lemmikratsust loobuda on liiga kahju ning arvukad ususektid saavad juurde uue saatusekaaslase.

*Toimetajalt. Kirjutis oma hirmutava näitega tekitab uudishimulikus lugejas kindlasti küsimuse: kuidas katoliku kirik inglite kultu-
sesse suhtub. Dogmaatika seisukohast ei nõua kirik oma liikmetelt inglite osas rohkemat, kui uskuda: inglid on olemas. Mis puutub vastavasse kristlikku traditsiooni, siis sellest kõneleb artikkel kahel järgmisel leheküljel.*

Nõnda austame pühi ingleid

Paavst Benedictus XIV õpetus taevaste kaitsevaimude õigest austamisest

“Kas te usute inglitesse?” Selle küsimusega alustas hiljuti üks Bonni vaimulik oma jutlust, mis käsitles taevaseid kaitsevaime. “Jah!” Sundimatult hüüdis väike laps selle vastuse kirikuruumi vaikusesse. Jutlustaja muheles ning võitis ühtlasi hea toetuspinna põhjalikule vaatlusele inglite tähtsuse kohta meie usuelus.

Lastele ei valmista mingit raskust ette kujutada headuse nimel võitlevat peaingel Miikaeli või kaitseinglit, kes neid endid juba palju kordi on kõige halvema eest hoidnud. Täiskasvanute seas aga kardavad isegi aktiivsed katoliiklased siduda oma vagaduselu inglitega samal viisil, nagu nad teevad seda pühakute puhul.

Teisest küljest on olemas ka inglite austamise vorme, mis ei ole kooskõlas kiriku õpetusega. Rooma Usulevitamise Kongregatsiooni prefekt kardinal **Ratzinger** oli sunnitud eelmise aasta juunis selgesõnaliselt ära keelama austerlanna **Gabriele Bitterlich**’ist alguse saanud liikumise “Engelwerk” poolt propageeritavad kultusevõimad, mis ei vasta Kiriku traditsioonile.

Missugune on õieti katoliku kiriku traditsiooniline õpetus inglitest? “Engelwerk”i kohta esitatud dekreedid ühes joonealuses märkuses viitab Usuasjade kongregatsioon raamatule, mis jagab informatsiooni traditsiooni kohta: “Õpetus Jumala teenrite õndsakskuulutamise ning õndsate kanoniseerimisest”, mille koostas paavst **Benedictus XIV** (1740-1758). Järgnevalt avaldame “ingleid ja nende kultust” puudutava peatüki sellest, algselt ladinakeelsest raamatust. ASZ toimetuse poolt juurde lisatud täiendavad märkused on toodud kursiivkirjas.

1. Vana Testamendi paljud kirjakohtad näitavad, et ingleid austati ja nende poole palvetati (nagu **Calmeti** juurest võib lugeda). Kristuse sõnadest: “Nende inglid taevas alati näevad mu Isa palet” (Mt. 8) selgub, et inglid kaitsevad neid, kes on väikesed Jumala ees ja viibivad usklikke palvete juures, nagu tunnistab **Hilarius** (col. 699, n.5).

Ilmutusraamatus keelab ingel Johannest, kes tahtis teda kummardada, seda tegemast. Selletõttu ei luba Laodikea sinod (372) inglite kummardamist. Püha **Thomas** (2,2, q.84, art.1), **Zonaras** ja teised mõistavad kummardamise all seda, millel on küljes ebajumalateenistuse maik ning mis võiks viia Kristuse põlgamiseni.

Et aga ingleid tuleks austada ja nende eestkostet paluda, seda õpetab **Origenes** oma esimeses homiilias Heseieli kohta, mille **Hieronimos** tõlkis kreeka keelest ladina keelde, ning mille **Erasmus** ja **Huetius** omistavad Origenesele - vastupidi kui **Dalleus** ja **Bochartus**.

2.3. Pühakirjas ja isade juures loetakse üles inglite hierarhia üheksa astet: inglid, peainglid, vürstkonnad, väed, võimud, valitsusvõimud, troonid, keerubid ja seeravid. Mõnede autorite järgi on nende nimed: Miikael, Gaabriel, Raafael, Uriel, Sealtiel, Jehudiel ja Barachiel, kuid kirik tunnistab ainult Gaabrieli, Miikaeli ja Raafaeli, nõnda nagu fikseerisid **Karl Suure** kapitulaarid, mis koostati paavst **Zachariase** eesistumisel peetud Rooma sinodil. Ja kui S. Maria degli Angeli kirikus Roomas seati üles maal, millel olid teiste inglite nimed, tuli korraldus need nimed kõrvaldada, nagu kinnitab kardinal **Albitius**.

4. Järgnevalt tuleb uurida, missugune on kiriku distsipliin inglite austamise osas. Me austame piltidel kujutisi inglitest, kes inimkujul ilmusid õigetele, ning kes seega on tajutavad, nagu ütleb seitsmes Üleüldine Kirikukogu (*Nicaea II, 787, act. 5*). Keegi ärgu ütelgu siinjuures, justkui oleks kontsiil väitnud, et inglid on kehalised olevused, nagu mõningad temast on õigustamatult arvanud, vaid seda tuleb mõista ainult nii, et inglaid on võimalik kujutada.

5. Sellepärast pöörutakse litaaniates nende poole palvetega ning offertooriumi puhul, kui õnnistatakse viirukit, üteldakse: Öndsa (*peaingli*) Miikaeli eestpalvete pärast, etc. Seda hoolimata asjaolust, et vanematel käsikirjadest võib lugeda: Püha (*peaingli*) Gaabrieli eestpalvete pärast, etc.; et seda nõnda tuleb lugeda, õpetab teiste kõrval auväärne (*nüüdseks pühakukskuulutatud*) kardinal **Thomasius**.

6. Peale selle pühitsetakse kirikuid kõigi inglite auks: võib ju ütelda, et nii need kirikud kui ka pühale Miikaelile pühendatud kirikupüha - **Guyet'** ja **Durandus'** järgi - on tegelikult kõikide inglite kirikud ja kirikupühad, nii nagu **Pius IV** pühitses Roomas S. Maria degli Angeli kiriku.

7. Kirikuid pühitsetakse ka üksikute inglite auks, näiteks püha Miikaeli auks; nagu **Theodoret (Cyrus-est)** ja **Sozomenus** (liber 2, caput 3) tunnistavad, pühitseti Oriendis püha Miikaeli auks palju oratooriume, mida nimetati "mikaeeiliateks".

8. Sama austust osutati kaitseinglitele, mitte üheainsa inimese kaitseinglile, vaid kõigi inimeste kaitseinglitele, nagu kirjutab Guyet, tõstes ühtlasi esile järgmist: breviasi läbitöötamise juures **Urbanus VIII** ajal pandi sinna, kus varem seisis: Püha kaitseingli kirikupühad, pluurali vorm: Pühade kaitseinglite kirikupühad, millega antakse mõista, et tuleb pidada mitte ühe kaitseingli püha, vaid kõigi kaitseinglite püha.

9.10. Teiselt poolt pühitsetakse kirikuid mälestamiseks ühe ingli teatud ilmutumise või erilist armuandi, mille osaliseks saadi tema abiga; näiteks ingel Miikaeli ilmutumise Monte Garganol mälestati kuulsate kirikute ehitamisega Ravennas ja mujal, nagu võib lugeda **Rubeuse**, **Sozomenuse**, **Longuevali** ja teiste töödest. Ilmutumine Gargano mäel leidis **Baroniuse** järgi aset aastal 356 ning sellest peale siirdusid paljud palverännakule selle kiriku juurde; keiser **Otto** sooritas selle palverännaku koguni paljajalu.

Paavst **Leo IV** ehitas pärast seda, kui saratseenid püha Miikaeli eestkostel põgenema löödi, selle sünd-

muse auks kiriku Vatikani lähedale. Ühe teise kiriku ehitas **Bonifatius IV** Hadrianuse mausoleumi juurde (*praegune "Inglindlus" Roomas Tiberi ääres*), kus nähti ingliti mõõka tagasi tuppe torkamas, kui katk oli vaibunud, nagu teatab **Baronius** (ühes Martyrologium Romanum'i märkuses 29. septembri juures). Ometi tuleb märkida, et ühtki kirikut pole pühitsetud kõigi seeravite või teistest astmetest pärit inglite auks, sest see ei vasta traditsioonile, nagu Guyet ütleb.

11. Peale selle austatakse omaette officiumiga püha Miikaeli ilmutumise Gargano mäel ja kirikute pühitsemist. **Clemens X** andis eeskirja, mille järgi officiumi kaitseinglite auks, mis **Paulus V** poolt keiser **Ferdinandi** palvel heaks kiideti, tuleb palvetada terves kirikus.

12. Paljudes kirikutes ja ordudes palvetatakse püha Gaabrieli officiumi kaheksa päeva enne või pärast Neitsi Maarja Kuulutamise püha ning seda seetõttu, et Gabriel kuulutas pühale Neitsile inimesekssaamise müsteeriumi. Selle kultuse kohta võib palju lugeda bollandistide juurest (*bollandistid - jesuiit J. Bolland'* /+ 1665/ poolt alustatud koguteose "Acta Sanctorum" väljaandjad. - tõlk.).

13. Ka püha Raafaeli auks pühitsetakse officiumi ja missat mõnes paigas Riituste Kongregatsiooni loal, ning tema auks pühitsetakse kirikuid; seda kõike õigustatult, nagu Guyet kirjutab, sest Raafaeli eestkostet palutakse litaaniates ning pühad kirjad kinnitavad tema pühadust.

14. Lõpuks palvetatakse paikkondades, mis kuuluvad Portugali kuninga alla, officiumi selle kuningriigi kaitseinglile, ja seda **Sixtus V** heakskiitmisel. Teoloogid on nimelt ühel meelel püha **Bonaventuraga** (*Compendium theologiae veritatis, liber 2, caput 16, tomus 7*), et mitte ainult üksikisikutele, vaid ka kuningriikidele ja provintsidele on määratud kaitseinglid.

Tõlge: Ylo M. Pärnik

Allikas: "Deutsche Tagespost" Nr. 37 / ASZ Nr. 13, 27. märts 1993

MAAILMAST UUDISEID KATOLIILIKLUST MAAILMAST UUDISEID KATOLIILIKLUST

SAKSA KATOLIILASTE KESKKOMITEE president Waschbüsch kritiseeris hiljaaegu täiesti õigustatult kiriku, paavsti ja piiskoppide vastu sihitud propaganda-kampaaniat kui nähtust, mis lõhub teadlikult tabusid. Tõsi, see ohjeldamatu sarkasmilaine, millega Johannes Paulus II Saksamaa poolelt üle valatakse, on juba lausa talumatu. Üks Saksamaalt pärit kuuriapiiskop esitas oma kodumaa trotslikele teoloogidele vastuargumendiks tsitaadi Nietzschelt: "Need, kes kõige rohkem nägid vaeva ristiusu püsimajäämise pärast, olid nimelt tema parimad lõhkujad - sakslased. Näib, et sakslased ei mõista kiriku olemust."

Ateist Nietzsche võib küll vaevalt usaldusväärset nõu anda, kui tegemist on usu ja Jumala kirikuga, kuid ühes punktis on tema salvav hinnang praegugi aktuaalne. Kes Saksamaal kiriku küljes oma hambaid proovib, muutub enamasti põhimõtteliseks. Teutoonlik tõsidus lasub kõigil sõnavõttudel, milles katoliiklikud intellektuaalid käsitlevad Rooma uusi piiskoppide nimetamisi, uut maailmakatekismust või kiriku teed pärast Vatikani II kirikukogu.

Seetõttu pakub tõelist värskendust vahel ära kuulata ka mõni teistsugune arvamus, näiteks kõrges eas kuulsa protestantliku teoloogi Oskar Cullmanni seisukoht. Katoliku kiriku õpetus paavsti ametist on oikumeeniliste dialoogide keskne teema. Hiljuti ajakirjanike ees esinedes ütles Cullmann: "Ma pean Peetruse teenimist armuanniks katoliku kirikule, millest tuleb õppida ka meil protestantidel. Ma näen seda nende probleemide valguses, mis kaasnevad sekulariseerumisega protestantliku usutunnistuse juures."

Kirikud jääksid üha tühjemaks, leidis Cullmann, kui "kordame samu asju, mida maailm juba ütleb. Kui kirik kaotab teiselaadse olemuse, kui ta väära sekularismi nimel ei anna enam põhjust 'skandaaliks', muutub ta vähem huvitavaks. Inimesed ootavad, et ta oleks teistsugune. Kuid selle asemel korrutavad paljud teoloogid ei midagi muud kui sedasama, mida räägib maailm, kes oskab seda sageli paremini teha".

Hoopis teine kõla on asjal, kui meie omad kirikukriitikud suu lahti teevad. Siis joonistatakse kirikust pilt, millele on omased kaks iseloomulikku joont. Üks neist on dogmadena fikseeritud õpetus, mis möödunud sajandite ballastikoorma tõttu ei ole enam tänapäeva moodsa ühiskonnaga kokkusobitav. Opetuse kõrval on kohe hierarhia, kes kivalt valvab õpetuse puhtust ja oma kiriklikku võimutäiust.

Niisugune pilt kirikust on anonüümne ja eemale tõukav, sest ta unustab inimese. Ta unustab, et kiriku ühtsust hoiavad koos isiklikku vastutust kandvad inimesed ning just sedasama väljendab personaalses vormis Siimon Peetrus. Kristus andis talle nime 'Peetrus'. See nimi kulgeb läbi ajaloo ning temaga ühendatud "institutsioon", st paavsti amet saab tugine-

da üksnes nimelisele ja isikulisele vastutusele.

Paavsti isiku kaudu on selgesti näha, et kirikusse kuulumise viimne vundament on isiklik suhe. Ka apostlid ei mõistnud alguses, mida Kristus neile õpetas. Kuid Peetrus oli see, kes esimesena tunnistas oma usku Jumala Pojasse ning küsis, kelle teise, kui mitte Issanda juurde, peaksid apostlid minema. Diskussioonid puhta õpetuse küsimuste ning paavsti isikulis-poliitiliste otsuste üle ei puuduta tegelikult kiriku olemuslikku tuuma. - *Guido Horst, (ASZ)*

KRISTLASTE JA JUUTIDE vahelise dialoogi üks suuri loojaid, prelaat John ÖSTERREICHER suri 90-aastasena New Jerseys. Ta on kunagi öelnud: "Kui olla juut tähendab üelda ei Jeesusele, siis ma ei ole juut; kui aga olla juut tähendab, et ma olen lähedalt seotud juudi rahva ajaloo ja jagan nende kannatusi, siis ma olen seda." Palju varem kui teised teoloogid, ka enne Vatikani II kirikukogu toimumist keskendus Österreicher uurima teoloogiat, milles kristlastel ja juudiusulistel on ühised arusaamad.

Österreicher sündis 1904. a. Moraavias (praegu Tšehhi Vabariik) suures juudi perekonnas. Esimene huvi kristluse vastu tärkas tal 16-aastaselt, kui ta külastas Ülestõusmispühade ajal oma kristlastest sugulasi Viinis. Ta hakkas lugema Uut Testamenti heebrea ja saksa keeles. Meditsiiniõpingute ajal Viinis pöördus ta katoliku usku ning jätkas oma õpinguid hoopis teoloogia alal, võttes 1927. aastal vastu preestripühituse. Kogudusepreestrina Viinis lõi ta Pauluse Ühingu juudi päritoluga katoliiklastele. Hitleri võimuletuleku järel kirjutas ta enda toimetatud ajakirjas regulaarselt artikleid, milles mõistis hukka antisemitismi ja Hitleri teooriaid sakslaste rassilisest üleolekust. Gestapo arreteris ta, kui Hitler vallutas Austria, kuid tal õnnestus põgeneda Pariisi. Seal pidas ta iga pühapäev raadiojuttusi (mis kanti üle Austriasse) milles ta näitas, kui antikristlik ja paganlik oli natsipropaganda. Kuna ta elu muutus selle tõttu ka Pariisis liiga ohtlikuks, reisis ta jalgsi Hispaaniasse, kust emigreerus USA-sse.

1953. aastal lõi Österreicher Seton Halli Ülikooli juures Kristlik-judaistlike uuringute instituudi, mille uurimused mängisid otsustavat rolli Vatikani II kirikukogu dokumendi "Nostra Aetate" ettevalmistamisel - see dokument määratleb uuesti kristluse ja juutluse vahekorra, käsitledes piibli Israeli kui kristluse hälli. See aeg oli olulisim tema elus. 1951. aastal avaldas ta raamatu "Müürid varisevad - seitse juudi filosoofi avastavad Kristust", mis tõlgiti paljudesse keeltesse. Seejärel ilmus talt veel teisigi raamatuid.

Österreicher sai suure tunnustuse osaliseks nii kristlike kui ka judaistlike ringkondade poolt. Ameerika juutide komitee juht ütles, et vastupidiselt enamikule katoliiklusele pöördunud juutidele jäi Österreicher alati judaismisse suhtuma suure lugupidamisega.

MAAILMAST UUDISEID KATOLIILIKLUST MAAILMAST UUDISEID KATOLIILIKLUST

HITLERILOU KAVATSUS 1943/44 aastavahetusel vallutada Vatikan ja mõrvata paavst PIUS XII, väidab Itaalia nädalaleht "Gente" oma artiklis. See kavatsus nurjunud SS-kindral Karl Wolffi tõttu. Kiriku seisukohalt võttis sõna jesuiitpaater Robert GRAHAM, ekspert II maailmasõja aegse paavstluse alal. Tema viitab kindral Wolffi dokumenteeritud ütlusele, et paavsti tahetud pigem rõõvida. See oleks sobinud Hitleri skeemi paremini. Mõrvaplaanist polevat ühtki usaldusväärset dokumenti leida.

ENDISE AUSCHWITZI KOONDUSLAAGRI territooriumil asunud karmeliitide klooster viiakse üle mõnesaja meetri kaugusele, väljaspoole piirdeaeda. Nii otsustas mõni aeg tagasi Vatikani Vaimulike ordude kongregatsioon. Otsuse tingis konflikt katoliku kiriku ja judaistide vahel, kes protestisid kristliku kloostri asukoha vastu endises surmalaagris, kus kristlaste kõrval suri väga palju juute.

JUDAISTID JA ORTODOKSID on kokku leppinud, et hakkavad pidama regulaarseid konsultatsioone, mis hakkavad toimuma iga kolme aasta tagant

KÜLASTADES ALBAANIA KATOLIILIKLASI ütles paavst: "Surm ja ülestõusmine, mida teie olete läbi elanud, kuuluvad kogu kirikule, kogu maailmale". 25. aprillil tähistas ta koos albaanlastega 25 aasta möödumist "tõelise kannatusloo" algusest, kui riik, mis esimese riigina maailmas end ateistlikuks kuulutas, teatas, et kavatseb "välja juurida igasugused religiooni ilmingud", nii muhameedlikud kui kristlikud. Tagakiusamisaastate jooksul sai märtrisaatus osaks viiele katoliku piiskopile, 160-le preestriks, 130-le nunnale ning lugevatutele ilmikutele meestele ja naistele.

25. aprillil toimunud ühepäevase visiidi puhul teritasid paavsti, kes saabus koos (oma kodumaad külastava) Ema Teresaga, riigi president Sali Berisha, samuti muhameedlaste ja õigeusklike kõrgeimad vaimulikud. Albaania elanikest 70% on islamiusulised, 17% ortodoksid ja 11% katoliiklased.

Shkoderi äsjarestaureeritud Pühma Südame katedraalis ordineeris paavst neli uut piiskoppi. Kahele neist on 25. aprill täendusriikas päev. Nüüd ülempiiskopiks pühitsetud Frano ILLIA mõisteti 1968. aastal sel päeval surma; otsus muudeti hiljem 20-aastaseks vanglakaristuseks. Zef SIMONI sai 1967. aasta samal päeval 15-aastase vanglakaristuse. Peale nende pühitseti ka Robert ASHTA, kes 65. eluaastani pidi töötama hüdroelektrijaamas, ning siiani New Yorgis eksililis elanud Rok MIRDITA. Nendest moodustubki nüüd Albaania katoliiklik hierarhia, lisaks 78-aastasele Nikolle TROISHANI'le, kes ainukese piiskopina tagakiusamistest eluga välja tuli. Albaania piiskopkonna taastas paavst jõuluööl 1992.

PATRIOOTLIK KATOLIKU KIRIK Hiinas saab tõenäoliselt riigivõimudelt loa palvetada paavsti eest ja tunnista da teda oma vaimseks juhiks, kirjutab prantsuse katoliiklik kuukiri *L'Actualité Religieuse dans le Monde*. Kirikul on umbes neli miljonit liiget, kelle seas viimasel ajal on üha rohkem hakatud nõudma paavsti tunnustamist. Kiriku kõrgeim vaimulik, piiskop Zong HUA-IDE on palunud Vatikani, et see taastaks suhted Pekingiga, mis katkesid pärast veriseid sündmusi Tiananmeni väljakul juunis 1989. Põrandaalune, paavstile ustav katoliku kirik on prantslaste andmetel kaks korda suurem kui "patriootlik". See kirik on hoolimata 50 aastat kestnud kommunistlikest tagakiusamistest säilitanud sidemed Roomaga.

Viis benediktiini nunna lähuvad kõige lähemal ajal Hiinasse aitama kaasa polikliinikute loomisele. Üks aasta kestvate keeleõpingute järel on nende esimeseks ülesandeks esmaabikeskuse ja polikliiniku loomine Meihekou linna. See keskus peaks tunduvat parandama 2,5 miljoni elaniku teenindamist.

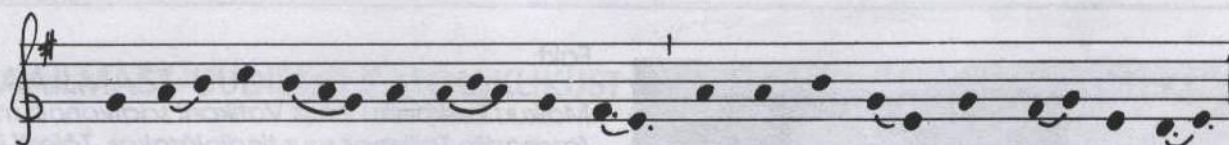
Misjonitöö on Hiinas keelatud. Vaid väga vähesed välismaa preestrid ja orduinimesed on saanud Hiinas elamisloa, ja nad kõik on olnud teaduslikul tööol.

NOVOSIBIRSKI APOSTELLIK ADMINISTRAATOR, piiskop Joseph WERTH ütles, et katoliku kiriku ja vene õigeusu kiriku suhted on viimase kolme aasta jooksul veidi paranenud. Administratuuri loomise ajal olid suhted "väga keerulised", sest paljud õigeusklikud kartsid, et uute kiriklike struktuuride loomine Venemaale tähendas, et katoliku kirik plaanitses alustada õigeusklike seas "pööramist".

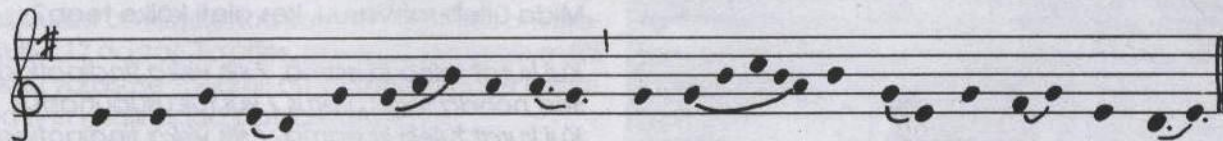
Kokkuvõttes aga on kiriku tegutsemisvõimalused piiskopi arvates halvenenud võrreldes aastaga 1990, sest riigiametnikud on jätnud kirikud ilma paljudest õigustest, mis neile algul anti. Seetõttu on lootus suunatud president Jeltsini võimu püsijäämisele.

Novosibirski apostellik administratuur on pindalalt maailma suurim piiskopkond. Selles on ristitud liikmeid umbes 100 000, kuid umbes miljon inimest, kes on oma päritolu poolest katoliiklased, on jäänud kirikust eemale, kuna ei ole piisanud preestreid, kes jagaks sakramente. Kaks aastat tagasi oli kogu piiskopkonnas vaid kolm preestrit. Nüüd on Euroopast ja Ameerikast tulnud lisajõudu, nii et preestreid on kokku 31.

Siberi katoliiklased on enamasti sakslased ja poolakad, kuid ka leedukad, lätlased ja valgevenelased. Katoliiklased on ehitanud küladesse ja linnadesse palvemaju; nad on harjunud, et preester tuleb kohale vaid vahetevahel, pidama missat ning jagama sakramente. Siberis tegutsevad mõned nunnaordud, ka venemaa sakslasi on liitunud ordudesse. Jesuiitide Venemaa provintsis on 24 liiget, ka piiskop Werth on jesuiit. Kaks jesuiiti peavad loenguid Novosibirski ülikoolis.



Vex-il - la re - gis pro - de - unt, ful - get cru - cis mys - te - ri - um,
Rist sä - rab või - du - li - pu - na, mis sur - ma tõi kord Ku - nin - gal,



quo car - ne car - nis con - di - tor sus - pen - sus est pa - ti - bu - lo;
kes ü - les tõu - sis võit - ja - na ja i - nim - kon - na lu - nas - tas

Vexilla regis prodeunt,
fulget crucis mysterium,
quo carne carnis conditor
suspensus est patibulo;

Quo vulneratus insuper
mucrone diro lanceae,
ut nos lavaret crimine,
manavit und(a) et sanguine.

Arbor decor(a) et fulgida,
ornata regis purpura,
electa digno stipite
tam sancta membra tangere!

Beata, cuius brachiis
saccli pendit pretium;
statera fact(a) est corporis
praedam tulitque tartari.

Salve, ara, salve, victima,
de passionis gloria,
qua vita mortem pertulit
et morte vitam reddidit!

O crux, ave, spes unica!
hoc passionis tempore
piis adauge gratiam
reisque dele crimina.

Te, fons salutis, Trinitas,
collaudet omnis spiritus;
quos per crucis mysterium
salvas, fove per saecula.

Amen.

Rist särab võidulipuna,
mis surma tõi kord kuningal,
kes üles tõusis võitjana
ja inimkonna lunastas.

Kes kinkis oma südame,
mis odalöögist haavatud;
meid pesi oma verega
ja taastas meie süütuse.

Nii tõeks sai, millest kuulutas
kord Taavet oma lauludes -
kuis risti läbi valitseb
meid Jumal oma hiilguses.

See imeline ristipuu,
nüüd purpuriga ehitud,
on tõusnud üle maailma,
sest Lunastajat kandnud ta.

Ja inimkonna õnnistus
on tema tüvel rippunud;
seeläbi päästev kannatus
on põrgu võimu kaotanud.

Nüüd ole tervitatud Sa,
me lootus õndsust pälvida.
Me ülekohus hävita
ja armuga meid kinnita.

Kolmainust, Püha Jumalat
kõik Tema loodu austagu
ja õndsust, ristilt lähtuvat
me hinged tasuks oodaku.

Aamen.